

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ -ΜΕΛΩΝ**

ΕΚΠΟΝΗΣΗ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΠΟΥΝΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

κ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ-ΝΟΕΜΒΡΗΣ 2015

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου, **κ. Οδυσσέα Σπηλιόπουλο** για την πολύτιμη καθοδήγηση, τις συμβουλές και την υποστήριξη κατά την διάρκεια της μελέτης και συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Σε προσωπικό επίπεδο θα ήθελα να ευχαριστήσω τα άτομα του στενού μου οικογενειακού μου περιβάλλοντος, και ειδικότερα την Έφη, τον Γιώργο οι οποίοι με στήριζαν κατά την διάρκεια εκπόνησης της παρούσας μελέτης με υπομονή και εργασία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ευρωπαϊκή κρίση, η οποία έκανε την εμφάνιση της μέσω της ελληνικής οικονομικής κρίσης, είναι η καλύτερη περίπτωση για να μελετήσουμε τόσο τις ευπάθειες του πλαισίου της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη όσο και την ίδια την διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αυτό συμβαίνει για διάφορους λόγους: Πρώτον, γιατί η ευρωπαϊκή κρίση είναι η πιο σοβαρή κρίση που έχει αντιμετωπίσει έως τώρα η Ευρωπαϊκή Ένωση(ΕΕ), δεύτερον, γιατί μέσω της κρίσης δοκιμάζονται αποφασιστικά τα όρια της διαδικασίας της οικονομικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης και τρίτον, γιατί οι κύριες αιτίες της κρίσης αυτής, συνδέονται με το πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης που δημιουργήθηκε όλα αυτά τα χρόνια, άρα και με την ίδια την διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση(ΕΕ) ενσαρκώνει σήμερα σε θεσμικό επίπεδο την διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η οποία ξεκίνησε τη δεκαετία του 1950 με την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί την πιο προχωρημένη μορφή οικονομικής ολοκλήρωσης, δεδομένου ότι δεν περιορίζεται μόνο στην θέσπιση και λειτουργία μιας κοινής αγοράς αλλά επεκτείνεται και στην εγκαθίδρυση οικονομικής ένωσης. Βέβαια η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να αναλύεται μόνο ως μορφή οικονομικής ενοποίησης. Αποτελεί νομική με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αφορούν στην νομική φύση, στη δομή και λειτουργία της. Διαθέτει θεσμικό και νομικό σύστημα(Δίκαιο της ΕΕ) προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της.

Η οικονομική και νομισματική ένωση(ΟΝΕ) είναι ένα προηγμένο στάδιο πολυεθνικής ολοκλήρωσης το οποίο προϋποθέτει μια κοινή νομισματική πολιτική και στενά συντονισμένες οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών. Η οικονομική και νομισματική ένωση, η οποία προβλέφθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και ολοκληρώθηκε ως προς τα περισσότερα κράτη μέλη με την κυκλοφορία του ευρώ είναι μια απόδειξη της συνέχειας της διαδικασίας πολυεθνικής ολοκλήρωσης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1 Οι βάσεις της «Ευρωπαϊκής Ιδέας».....	8
1.2 Τα πρώτα σχέδια ευρωπαϊκής ενοποίησης.....	8-9
1.3 Η σύγχρονη Ευρώπη.....	9
1.4 Θεωρίες και πολιτικές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.....	10
1.4.1 Η Ομοσπονδιακή Θεωρία.....	10-11
1.4.2 Η Λειτουργική Θεωρία.....	11-12
1.4.3 Η Υπερεθνική Συμφωνία.....	12
1.4.4 Οι Κοινοτικές Συνθήκες.....	12-13
1.4.5 Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ {ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ) ΕΝΩΣΗΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14
2.1 Ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Βασικές Επιδιώξεις.....	14
2.2 Τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	16-17
2.3 Οι συνθήκες δημιουργίας του αρχικού πλαισίου της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη.....	18-21
2.4 Η αντιμετώπιση της ευρωπαϊκής κρίσης.....	21-24
2.4.1 Το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης.....	21-24

2.4.2 Οι συνθήκες δημιουργίας του νέου πλαισίου.....	24-31
2.5 Το Νομικό Πλαίσιο άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων των κρατών-μελ.31	
2.5.1 Το Δίκαιο της ΕΕ.....	31-32
2.5.2 Οι Κυριότερες Συνθήκες της ΕΕ	33
2.5.3 Εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ	35
2.6 Θεωρία της οικονομικής ολοκλήρωσης.....	36-37
2.6.1 Ορισμός και μορφές οικονομικής ολοκλήρωσης.....	35-36
2.6.2 Μορφές της Οικονομικής Ολοκλήρωσης της Ευρώπης.....	36-37
2.6.3 Θεωρία των Ζωνών Ελεύθερου Εμπορίου ή Συναλλαγών (Ζ.Ε.Ε).....	38-39
2.6.4 Τελωνιακή Ένωση(Union Douaniere).....	39-42
2.6.5 Προσδιοριστικοί παράγοντες των επιδράσεων στο εμπόριο και στην ευημερία	43-50
2.6.6 Κοινή Ενιαία Αγορά.....	50-52
2.6.7 Προώθηση του Ενδοκοινοτικού Ανταγωνισμού των Δημόσιων Τομέων των Κρατών-Μελών.....	52
2.6.8 Ανεμπόδιστη Κυκλοφορία του Εργατικού Δυναμικού.....	52-53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	54
3.1. Από το συντονισμό των εθνικών οικονομικών πολιτικών στην υιοθέτηση οικονομικής πολιτικής.....	54
3.2 Δημοσιονομικές ενισχύσεις της Κοινότητας στα κράτη μέλη.....	55-56
3.3 Νομισματική Πολιτική Ένωση.....	57-59
3.3.1 Η θεωρία της νομισματικής ενοποίησης	57-59
3.3.2 Προϋποθέσεις για την επιτυχή δημιουργία μιας νομισματικής ένωσης .	59-66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Συμπέρασμα.....	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	68
ΠΗΓΕΣ-ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	69

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας πτυχιακής είναι να παρουσιάσει τα προβλήματα που απορρέουν από την οικονομική ένωση στο πλαίσιο της ΕΕ και περιλαμβάνει το νομικό πλαίσιο των οικονομικών δραστηριοτήτων των κρατών μελών.

Αντικείμενο της εργασίας αποτελεί η Οικονομική Ένωση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το νομικό πλαίσιο άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων των κρατών-μελών.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** παρουσιάζονται θέματα που αφορούν την Ευρώπη των θεσμών και της συνεργασίας. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά, στις βάσεις της «Ευρωπαϊκής Ιδέας», τα πρώτα σχέδια Ευρωπαϊκής ενοποίησης, και θεωρίες και πολιτικές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** παρουσιάζονται το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ που περιλαμβάνει τις αρχές και τους κανόνες Δικαίου της ΕΕ που έχουν θεσπιστεί για να προωθήσουν την οικονομική ολοκλήρωση στο πλαίσιο της. Επίσης, περιλαμβάνει την Οικονομική Ολοκλήρωση(ορισμός και μορφές της).

Στο **τρίτο κεφάλαιο** περιγράφεται η Οικονομική και Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γίνεται αναφορά για τις θεωρίες της νομισματικής ενοποίησης και προϋποθέσεις για την δημιουργία μιας επιτυχούς νομισματικής ένωσης.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** καταλήγουμε στα συμπεράσματα μέσα από τις αναφορές που έγιναν για το εν λόγω θέμα στη συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Οι βάσεις της «Ευρωπαϊκής Ιδέας»

Έως το 1.500 π.Χ., η Ευρώπη ήταν η «Ηπειρος των μεταναστεύσεων». Οι γεωγραφικές, πολιτικές και πολιτισμικές βάσεις της Ευρώπης προέρχονται από τον αρχαίο ελληνικό και το ρωμαϊκό πολιτισμό. Αφ' ενός οι πόλεις-κράτη της Αρχαίας Ελλάδας, αποτέλεσαν διεθνές σύστημα και οι σχέσεις ανταγωνισμού-συνεργασίας μεταξύ τους είναι η αφετηρία των ευρωπαϊκών πολιτισμικών αξιών. Αφ' ετέρου, η Ρώμη καινοτόμησε στον τομέα της διοικητικής οργάνωσης και της νομικής επιστήμης.

Η γεωπολιτική της Ευρώπης είναι προϊόν της ιστορίας και των οικονομικών μεταβολών. Στο Νότο, η Ευρώπη κόπηκε από την Αφρική εξαιτίας του μουσουλμανικού επεκτατισμού και των σταυροφοριών. Αντίθετα, υπερίσχυσε στο Βορρά με την μεταστροφή των εισβολέων στο Χριστιανισμό. Οι περιφέρειες του Βορρά αναπτύχθηκαν στη συνέχεια (βιοτεχνίες, τράπεζες, βιομηχανίες) με την εξέλιξη του ατλαντικού πλου. Τα ανατολικά σύνορα ήταν ασταθή: ο διαχωρισμός της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μεταξύ Δυτικής και Βυζαντινής οδήγησε στο σχίσμα των εκκλησιών. Η Ρωσία, ευρωπαϊκή και ασιατική ταυτόχρονα δύναμη, αποτέλεσε πολιτικό σύνολο, το οποίο έμεινε στο περιθώριο των δυτικών ευρωπαϊκών εξελίξεων για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Σημαντικός υπήρξε ο ρόλος της Εκκλησίας, η οποία, σε αντίθεση με τη φεουδαρχία, επιχείρησε να ενώσει τον πολιτικό ευρωπαϊκό χώρο με πνευματικά και θρησκευτικά μέσα. Η αποτυχία της Εκκλησίας και η υποχώρηση της φεουδαρχίας συνοδεύονται από τη γένεση των μεγάλων Ευρωπαϊκών κρατών.

1.2 Τα πρώτα σχέδια ευρωπαϊκής ενοποίησης

Στο πλαίσιο της ιστορίας των πολιτικών θεωριών βρίσκουμε διάφορα σχέδια, τα οποία αποσκοπούν στη συμφιλίωση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, στη διαιτητική λύση των διαφορών τους και στην ένωση της Ευρώπης. Τα κυριότερα από αυτά τα σχέδια υπήρξαν: «Το μεγάλο σχέδιο» (le grand dessein) του δούκα de Sully, το 1617 και το έργο του Καντ «Περί της αιώνιας ειρήνης» (Vom ewigen Frieden), το 1795. Επίσης, ο Saint Simon (1760-1825), από τους θεμελιωτές του θετικισμού, διέβλεπε την «ευρωπαϊκή βιομηχανική κοινωνία». Ο Proudhon (1809-1865) οραματιζόταν την ευρωπαϊκή ομοσπονδία με την ένωση των περιφερειών (και όχι των Κρατών). Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα προτάθηκε επανειλημμένως η ίδρυση ένωσης ευρωπαϊκών κρατών, π.χ. από τον Ιταλό πολιτικό Mazzini και τον Ελβετό διεθνολόγο Bluntschli (Organisation des Europäischen Staatenvereines, 1878).

Εκτός από την Ιερή Συμμαχία (1815-1822) και από την Ευρωπαϊκή Συνεννόηση (1825-1914), που δεν αντιστάθηκαν στον ανταγωνισμό μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων, μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, υπήρξαν σχέδια ευρωπαϊκής ενοποίησης. Ο Κόμης Coudehove-Kallergi βιβλίο του «Πανευρώπη» (Pan Europa) πρότεινε την ίδρυση ευρωπαϊκής ομοσπονδίας κρατών, τα οποία θα παραιτούνταν από την κυριαρχία τους υπέρ της ομοσπονδίας. Ο Γάλλος πολιτικός Aristide Briand πρότεινε, το 1929, στη Γενική Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών την ίδρυση Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δε θα έθιγε την κυριαρχία των ευρωπαϊκών κρατών. Η πρωτοβουλία όμως αυτή ματαιώθηκε λόγω του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

1.3 Η σύγχρονη Ευρώπη

Τη σύγχρονη Ευρώπη σημάδεψε η ρήξη μεταξύ Ανατολής και Δύσης, που αποτέλεσε την αφετηρία του διπολισμού, με βάση τη συμφωνία της Γιάлта (Φεβρουάριος 1945), η οποία οδήγησε στην εγκαθίδρυση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη και στον «ψυχρό πόλεμο» (1947).

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, παρατηρείται «ειρηνική συνύπαρξη» των δύο υπερδυνάμεων, με δύο συνέπειες: αφ' ενός, οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ συνάπτουν συμφωνίες (ρητές ή σιωπηρές) για το πολιτικό status της Ευρώπης και αφ' ετέρου τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης συνειδητοποιούν ότι έχουν αυτόνομα εθνικά και περιφερειακά συμφέροντα σε σχέση με τις υπερδυνάμεις. Πρέπει, επίσης να επισημανθεί ότι οι πρώτοι ευρωπαϊκοί οργανισμοί είναι αμερικανικής (Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας-ΟΕΟΣ, Οργάνωση της Βορειοατλαντικής Συνθήκης-NATO) ή σοβιετικής έμπνευσης (Συμβούλιο Αμοιβαίας Οικονομικής

Βοήθειας-COMECON, Σύμφωνο της Βαρσοβίας), αφού και οι δύο απέβλεπαν στη διατήρηση στη διατήρηση της συνοχής των αντίστοιχων ζωνών επιρροής.

Έως το 1990, η Ευρώπη αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των Αμερικανών και των Σοβιετικών (κυρίως για τα θέματα άμυνας και αφοπλισμού). Το *statu quo* ενισχύθηκε και από την ύπαρξη του τόξου των ουδέτερων ή αδέσμευτων κρατών: Φιλανδία (σοβιετικό-φιλανδικό σύμφωνο του 1948), Σουηδία, Ελβετία, Αυστρία (από το 1955), Γιουγκοσλαβία.

Οι σχέσεις ρήξης ή συνεργασίας μεταξύ των δύο δυνάμεων είχαν συγκεκριμένο όριο, που εντοπιζόταν στην ανάγκη για καθεμία από αυτές να συντηρεί τη συνοχή της δικής της ζώνης επιρροής. Η αλλαγή του σκηνικού προήλθε με την «Αλληλεγγύη» στην Πολωνία, τις μεταρρυθμίσεις στην Ουγγαρία, την περεστρόικα και τη γλαζνόστ του Γκορμπατσόφ στη Σοβιετική Ένωση. Οι αλλαγές αυτές είχαν άμεση επίδραση στην Κεντρική και στη Δυτική Ευρώπη, οδηγώντας στην απόρριψη του κομμουνιστικού καθεστώτος από τις αστικές κοινωνίες. Ο χάρτης των διεθνών σχέσεων αλλάζει ριζικά με την ενοποίηση της Γερμανίας, με το τέλος του κομμουνισμού και με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ευρώπη παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Πολλαπλασιασμό του αριθμού των κρατών στην Ανατολή
- Αναζήτηση νέων σχέσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών ή ατλαντικών οργανισμών και των ανατολικών χωρών

Σε γενικές γραμμές, η σημερινή κατάσταση στην Ευρώπη διαφοροποιείται σε σχέση με το παρελθόν σε δύο σημεία:

- Πολλαπλασιασμό των θεσμών στη Δύση
- Ανυπαρξία θεσμών στην Ανατολή, που επιδεινώνεται από την εσωτερική αστάθεια που επικρατεί σε κάθε κράτος. Στο νέο αυτό πλαίσιο, αποφασίστηκε η ενίσχυση της ολοκλήρωσης της Κοινότητας με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992. Έτσι, επιβάλλεται η προσαρμογή της Ένωσης σε αυξανόμενο αριθμό κρατών-μελών.

1.4 Θεωρίες και πολιτικές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

Γενικά, οι οργανισμοί «συνεργασίας» στοχεύουν στο συντονισμό της συμπεριφοράς ή των πολιτικών των κρατών-μελών. Εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις, τα όργανα διεύθυνσης έχουν διακυβερνητικό χαρακτήρα και οι αποφάσεις τους πρέπει να γίνονται αποδεκτές από τα κράτη-μέλη. Οι οργανισμοί «ολοκλήρωσης» διαθέτουν όργανα, τα οποία είτε είναι ανεξάρτητα από τα κράτη-μέλη είτε είναι διακυβερνητικά και αποφασίζουν με βάση τη πλειοψηφία. Οι αποφάσεις τους επιβάλλονται στα κράτη-μέλη και στους ιδιώτες. Η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών οργανώσεων, αν εφαρμοστεί στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, γνωρίζει δύο όρια: αφ' ενός ορισμένοι οργανισμοί συνεργασίας τείνουν προς την ολοκλήρωση (ΝΑΤΟ, ευρωπαϊκό σύστημα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ) και αφ' ετέρου οργανισμοί ολοκλήρωσης ανατρέχουν σε μηχανισμούς συνεργασίας (Ευρωπαϊκή Κοινότητα και Ευρωπαϊκή Ένωση). Στο πλαίσιο αυτό έχουν υποστηριχθεί διάφορες θεωρίες:

1.4.1 Η Ομοσπονδιακή Θεωρία : Βασίζεται στην ιδέα της «πολιτικής πρωτοκαθεδρίας». Εμπνέεται από το γερμανικό και από το αμερικανικό πρότυπο. Υποστηρίζει τη μεταφορά των προβλημάτων από τα κρατικό επίπεδο (δηλ. από τα Κράτη) στο περιφερειακό επίπεδο (δηλ. στην ευρωπαϊκή οργάνωση) και τη θέσπιση ομοσπονδιακού συντάγματος. Η θεωρία αυτή δεν ευδοκίμησε λόγω της σθεναρής αντίστασης των κρατών και η ιδέα των «Ηνωμένων-Πολιτειών της Ευρώπης» ναυάγησε. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα «ομοσπονδιακά στοιχεία» στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως είναι π.χ. η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών-μελών, η αλληλεπίδραση των ασκούμενων πολιτικών, ο ρόλος και η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η ισχύς των κοινοτικών διατάξεων, οι πολιτικές και οι συνταγματικές επιπτώσεις των κοινοτικών συνθηκών στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών-μελών. Άλλωστε η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνέπεσε με την αφετηρία της ιδεολογικής κρίσης της ιδέας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

1.4.2 Η λειτουργική Θεωρία: Βασίζεται σε τεχνικούς και σε οικονομικούς παράγοντες. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνικό-οικονομική ολοκλήρωση γίνεται υπό την καθοδήγηση κεντρικών οργάνων και τα κράτη οδηγούνται σταδιακά στην πολιτική ολοκλήρωση, με τη μορφή ευρωπαϊκής πολιτικής κοινότητας. Η θεωρία αυτή του Haas, όπως διαμορφώθηκε από τη νέο-λειτουργική σχολή, επηρέασε τους ιδρυτές των Κοινοτήτων και την ιδεολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η πρακτική οδήγησε, ωστόσο, σε αναθεώρηση του λειτουργικού σχήματος, με τη διατήρηση των εθνικών πολιτικών κοινοτήτων, την τεχνική ενίσχυση κάθε κράτους στη διαδικασία διαπραγμάτευσης και λήψης κοινοτικών αποφάσεων, τη λειτουργία εξωγενών παραγόντων Και την οικονομική ολοκλήρωση. Σε γενικές

γραμμές, πάντως, στη θεωρία αυτή ενυπάρχουν οι βάσεις της κοινής αγροτικής πολιτικής, οι σχέσεις ανάμεσα στην εξωτερική και εσωτερική πολιτική, οι τεχνικές που ακολουθούν η Επιτροπή και το Δικαστήριο.

1.4.3 Η υπερεθνική συμφωνία: Η υπερεθνική συμφωνία ενυπάρχει στη Συνθήκη των Παρισίων της 18^{ης} .4.1951, με την οποία δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), που αποτελεί την πρώτη εφαρμογή τομεακής ή λειτουργικής ομοσπονδίας, όπως προκύπτει κα από τη λειτουργία των οργάνων της. Άλλες τομεακές κοινότητες ιδρύθηκαν μεταγενέστερα (γεωργία, μεταφορές, κτλ.). Η υπερεθνική συμφωνία στόχευε στη δημιουργία, με βάση το πρότυπο της ΕΚΑΧ, εμπειριστατωμένης πολιτικής ένωσης. Με την αποτυχία της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (1952) και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας (ΕΠΚ), Τις αντιθέσεις αναφορικά με τις εξουσίες της Επιτροπής σε σχέση με το Συμβούλιο των Υπουργών (1965), τια αρμοδιότητες και την άμεση εκλογή του Κοινοβουλίου (1976) και τη νομολογία του Δικαστηρίου (για ορισμένες αποφάσεις του), η θεωρία αυτή (καθώς και ο όρος «υπερεθνική») εγκαταλείφθηκε τελείως.

1.4.4 Οι κοινοτικές συνθήκες: Οι συνθήκες της 25^{ης} Μαρτίου 1957, με τις οποίες δημιουργήθηκαν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) διασφάλισαν την προώθηση της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, σημειώνοντας, όμως, την υποχώρηση του υπερεθνικού χαρακτήρα τόσο στο ιδεολογικό όσο και στο θεσμικό-τεχνικό επίπεδο. Αποφασιστικό όργανο ήταν το Συμβούλιο, αποτελούμενο από εκπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών-μελών σε αντίθεση με την ΕΚΑΧ, της οποίας κεντρικό όργανο ήταν η Επιτροπή. Ωστόσο, οι Συνθήκες της Ρώμης δεν απέκλειαν τη θεσμική ολοκλήρωση με την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Κοινοβουλίου (και την άμεση εκλογή του) και με την καθιέρωση λήψης αποφάσεων από την Επιτροπή κατά πλειοψηφία (αντί της ομοφωνίας), μετά το πέρας της μεταβατικής περιόδου. Αυτό όμως δε μπόρεσε να πραγματοποιηθεί άμεσα λόγω της γάλλο-κοινοτικής κρίσης του 1955-1956. Η δυνατότητα αυτή προβλέφτηκε εκ νέου, το Φεβρουάριο του 1986, με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) και αργότερα με την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Από την όλη πορεία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαπιστώνεται ότι αποτελούν «οργανωμένο σύστημα σχέσεων» το οποίο στηρίζουν τα κράτη-μέλη (στηρίζουν τις αξίες, τους κανόνες, τις αρχές) ανάλογα με τα πλεονεκτήματα που αυτές τους προσφέρουν, λαμβάνοντας, συγχρόνως, υπόψη και τις αλλαγές που επιδρούν στο εσωτερικό και στο διεθνές περιβάλλον τους. Στην πράξη όμως η ιδέα της αυτόματης εξέλιξης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δεν

είδε ποτέ το φως της ημέρας. Πέρα από τις κρίσεις και τις εντάσεις μεταξύ των κρατών-μελών, το σύστημα των Κοινοτήτων ενισχύθηκε συνεχώς και πραγματοποίησε σημαντικό μέρος των αρχικών του στόχων. Αν και οι θεωρίες της γραμμικής ολοκλήρωσης τείνουν να εκλείψουν, οι Κοινότητες αποτελούν κορυφαίο πολιτικό γεγονός στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων και αναμορφώνουν την εσωτερική τάξη των μελών τους.

1.4.5 Η Συνθήκη του Μάαστριχτ: Η δομή της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται κυρίως στην «κοινοτική μέθοδο», η οποία όμως διευρύνεται ως προς τα αντικείμενα και τον τρόπο λειτουργία της, σε συνδυασμό με τη μέθοδο της διακυβερνητικής συνεργασίας στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής (και ασφάλειας), της συνεργασίας στο δικαστικό τομέα και στον τομέα της ασφάλειας. Η Συνθήκη οδηγεί σε ανώτερο επίπεδο ολοκλήρωσης της λειτουργικής θεωρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ {ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ) ΕΝΩΣΗΣ}

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 Ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Βασικές Επιδιώξεις

Την 25^η Ιουλίου 1952 έξι ευρωπαϊκά κράτη, και, συγκεκριμένα, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο, έθεσαν σε ισχύ τη Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Ο βασικός σκοπός της Κοινότητας ήταν η δημιουργία μιας αγοράς με στόχο την ελεύθερη διακίνηση των προϊόντων των ανθρακωρυχείων και των σιδηρουργείων για την ικανοποίηση των αναγκών όλων των κατοίκων της. Για την επίτευξη του σκοπού αναγνωριζόταν η ανάγκη

της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων και εργασίας σ' αυτούς τους τομείς και προβλέπονταν κανόνες που αφορούσαν τις επενδύσεις, την παραγωγή, τις τιμές, τις μεταφορές, την εμπορική πολιτική κ.ά.

Η εύρυθμη λειτουργία της ΕΚΑΧ για μερικά χρόνια έδειξε ότι παρόμοια συνθήκη θα μπορούσε να λειτουργήσει για όλα τα προϊόντα της Κοινότητας. Έτσι, από την 1^η Ιανουαρίου 1958 ετέθησαν σε ισχύ δύο ακόμη συνθήκες: η Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), γνωστή και ως ΕΥΡΑΤΟΜ και η Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), γνωστή και ως συνθήκη της Ρώμης. Οι βασικές επιδιώξεις της ΕΥΡΑΤΟΜ ήταν η δημιουργία κοινής αγοράς πυρηνικών υλικών και εφοδίων, η κατάρτιση κοινής πυρηνικής νομοθεσίας, η καθιέρωση κοινών κανόνων ασφάλειας και υγιεινής του πληθυσμού απέναντι στη ραδιενέργεια, η δημιουργία κοινού προγράμματος έρευνας για την προώθηση της πυρηνικής τεχνολογίας κ.ά. Ο βασικός σκοπός της ΕΟΚ ήταν η δημιουργία κοινής αγοράς μεταξύ των κρατών-μελών. Τα συστατικά στοιχεία της κοινής αγοράς είναι:

1. Η τελωνειακή ένωση που περιλαμβάνει την εξάλειψη των τελωνειακών δασμών και των διάφορων εμποδίων στις ανταλλαγές μεταξύ των κρατών-μελών, όπως είναι παραδείγματος χάρη οι ποσοστώσεις, και την καθιέρωση ενός κοινού εξωτερικού δασμολογίου έναντι των τρίτων χωρών.

2. Η καθιέρωση τεσσάρων βασικών ελευθεριών μεταξύ των κρατών-μελών σχέσεις και, συγκεκριμένα, η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και η ελεύθερη εγκατάσταση και παροχή υπηρεσιών.

Η ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1987, τροποποίησε τις τρεις προηγούμενες συνθήκες και ιδιαίτερα τη Συνθήκη της Ρώμης. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη έθεσε το πλαίσιο για τις εξής ενέργειες οικονομικής υφής:

1. Την εκ μέρους της ΕΟΚ λήψη μέτρων για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς σύμφωνα με τους στόχους της Επιτροπής (Λευκή Βίβλος), μέχρι τις 31/12/92.
2. Την καθιέρωση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας και οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ των κρατών-μελών.

Στις 7 Φεβρουαρίου 1992 υπογράφηκε στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η οποία τέθηκε σε εφαρμογή στις 1/11/1993. Ένας από τους βασικούς στόχους αυτής της συνθήκης, που κάλυψε αλλά και τροποποίησε όλες τις προηγούμενες ήταν η προώθηση ισόρροπης και σταθερής οικονομικής προόδου. Η επίτευξη αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί με την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων, την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και την ίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ).

Το 1996 συνήλθε διακυβερνητική διάσκεψη, που κατέληξε στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, την οποία υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 16-17.6.1997 και υπογράφηκε στις 2.10.1997. Η νέα αυτή Συνθήκη, που τέθηκε σε ισχύ το 1999, προβλέπει όπως και η προηγούμενη, λιγότερες δεσμεύσεις για ορισμένα κράτη-μέλη, ενώ προσαρτήθηκαν 14 Πρωτόκολλα και 46 Δηλώσεις.

Στις 11.12.2000, υιοθετήθηκε το σχέδιο Συνθήκης της Νίκαιας, που υπογράφηκε το Φεβρουάριο, ύστερα από νέα διακυβερνητική διάσκεψη και με σκοπό να προσαρμόσει την Ένωση, πριν από τη διεύρυνσή της στις χώρες της ΚΑΕ. Τον Ιούνιο του 2003 κατατέθηκε το σχέδιο «Συντάγματος της ΕΕ» το οποίο θα αποτελέσει αντικείμενο νέων διαβουλεύσεων.

Έτσι, στις Συνθήκες των Κοινοτήτων προστίθεται και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

2.2 Τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα κράτη που έχουν υπογράψει τις Συνθήκες του Παρισιού, της Ρώμης και την Συνθήκη του Μάαστριχτ, συμφώνησαν να παραχωρήσουν αρμοδιότητες υπέρ **ανεξαρτήτων υπερεθνικών και διακρατικών οργάνων**, τα οποία εκπροσωπούν τόσο τα εθνικά συμφέροντα όσο και το κοινοτικό συμφέρον και συνδέονται μεταξύ τους με σχέσεις συμπληρωματικότητας, από τις οποίες απορρέει η διαδικασία λήψης αποφάσεων.

- **Το Συμβούλιο των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης** αποτελεί το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο συμβούλιο συμμετέχουν οι υπουργοί των κρατών-μελών ανάλογα με το θέμα που είναι γραμμένο στην ημερήσια διάταξη: εξωτερικές υποθέσεις, γεωργία, βιομηχανία, μεταφορές, περιβάλλον, απασχόληση κ.τ.λ. Οι ομάδες των υπουργών συνιστούν τα αντίστοιχα συμβούλια, όπως το Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομίας/Οικονομικών γνωστό ως Ecofin, κ.ο.κ.
- **Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** δημιουργήθηκε το 1974. Στα πλαίσια του συνέρχονται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συμμετέχουν οι υπουργοί εξωτερικών και ένα μέλος της επιτροπής. Στην προεδρία του Συμβουλίου εναλλάσσονται τα κράτη-μέλη ανά εξάμηνο με αλφαβητική σειρά, σύμφωνα με το λατινικό αλφάβητο. Αρμοδιότητες του Συμβουλίου είναι η λήψη αποφάσεων-κατευθύνσεων της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους διάφορους τομείς, η εναρμόνιση των εθνικών πολιτικών και διαθέτει σημαντικές εκτελεστικές εξουσίες.
- **Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** είναι το όργανο δημοκρατικής έκφρασης και πολιτικού ελέγχου και διαλόγου-προβληματισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Συμμετέχει επίσης στη νομοθετική διαδικασία. Τα μέλη του ελέγχονται με άμεσες εκλογές που διεξάγονται ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη-μέλη κάθε πέντε χρόνια. Διαθέτει 626 μέλη κατανεμημένα ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε χώρας, ως εξής για τα 15 κράτη-μέλη:

ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ	ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ	ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ
Γερμανία	99	Γαλλία	87	Ιταλία	87
Βρετανία	87	Ισπανία	64	Ολλανδία	31
Βέλγιο	25	Ελλάδα	25	Πορτογαλία	25
Σουηδία	22	Αυστρία	21	Δανία	16
Φινλανδία	16	Ιρλανδία	15	Λουξεμβούργο	6

Ο αριθμός των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μετά την τελευταία διεύρυνση, για τα εικοσιπέντε μέλη καθορίζονται σε 750. Το κάθε κράτος διαθέτει τουλάχιστον 6 έδρες και μέχρι 96. Ο ακριβής αριθμός των εδρών θα αποφασιστεί πριν τις εκλογές του 2009.

- **Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή** είναι ένα από τα βασικά όργανα του κοινοτικού θεσμικού συστήματος. Τα μέλη της Επιτροπής ορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών και εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα μέλη της Επιτροπής δρουν με πλήρη ανεξαρτησία από τις κυβερνήσεις των κρατών τους, για το αποκλειστικό συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνο το Κοινοβούλιο μπορεί να ελέγξει την Επιτροπή και να υποβάλει πρόταση δυσπιστίας κατά των μελών της, η οποία, αν γίνει δεκτή με αυξημένη πλειοψηφία δύο τρίτων των μελών του Κοινοβουλίου, οδηγεί στη συλλογική παραίτηση της Επιτροπής. Η Επιτροπή έχει ρόλο εκτελεστικό και νομοθετικό και αποτελεί την οιοική κυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο νομοθετικός χαρακτήρας της Επιτροπής δηλώνεται με το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας που έχει αναγνωριστεί σε αυτό το όργανο. Δηλαδή, η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να προτείνει νέο ή αλλαγές στο παλαιό νομικό πλαίσιο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα στα πλαίσια των αποφάσεων του Συμβουλίου. Αντίθετα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας. Μπορεί, όμως, να ζητήσει από την Επιτροπή να υποβάλει σχέδια νομοθετικού περιεχομένου σε συγκεκριμένο τομέα και μέσα σε ορισμένη προθεσμία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκπροσωπεί την Ένωση σε διεθνές επίπεδο και μεριμνά για την ορθή εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνουν τα κοινοτικά όργανα.

Σημαντικό θεσμικό ρόλο έχει το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο**. Το Δικαστήριο αποτελείται από 15 δικαστές και 9 εισαγγελείς. Αποστολή του Δικαστηρίου είναι να εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Συνθηκών.

Το **Ελεγκτικό Συνέδριο** αποτελείται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος. Ρόλος του είναι ο έλεγχος της νομιμότητας του τρόπου διαχείρισης του Προϋπολογισμού(έσοδα-δαπάνες) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην **Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή** εκπροσωπούνται οι κοινωνικοί φορείς, δηλαδή οι επιχειρηματίες, οι επαγγελματίες, οι εργαζόμενοι, αλλά και εκπρόσωποι από κοινωνικά κινήματα. Οι Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και ενισχύει τις διαδικασίες διαβουλεύσεις και συναίνεσης στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Η **Επιτροπή των Περιφερειών** δημιουργήθηκε από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και αποτελείται από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα μέλη της διορίζονται για πέντε χρόνια. Ο ρόλος της είναι συμβουλευτικός και ασχολείται με θέματα περιφερειακής ανάπτυξης, ιδίως της εκπαίδευσης, της δημόσιας υγείας, της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής,

Το **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** είναι θεσμοί που δημιουργήθηκαν πρόσφατα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης που προβλέπεται από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό σύστημα κεντρικών τραπεζών και μια Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με αποστολή την έκδοση και διαχείριση του ενιαίου νομίσματος, τη διαχείριση της κυκλοφορίας του χρήματος, τη διάθεση και τη διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών αποθεμάτων των κρατών μελών. Ένας βασικός στόχος της ΕΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Στα όργανα αυτά συμμετέχουν οι χώρες που έχουν ενταχθεί στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

2.3 Οι συνθήκες δημιουργίας του αρχικού πλαισίου της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη

Το αρχικό πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη δημιουργήθηκε κατά κύριο λόγο στο Μάαστριχτ. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν ήταν προϊόν εύκολων και ομαλών διαπραγματεύσεων. Όπως υποστηρίζει ο Wyplosz(2006), κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι οποίες μας οδήγησαν στην υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ έγινε φανερή η μη ταύτιση των απόψεων της Γαλλίας και της Γερμανίας. Από τη μια πλευρά, η Γερμανία έδινε έμφαση στη σημασία των πολιτικών και της σύγκλισης, ενώ από την άλλη, η Γαλλία στη δημιουργία νέων θεσμικών εργαλείων. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η στρατηγική η οποία ακολουθήθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ τονίζει τη σημασία δύο κυρίως αρχών, της βαθμιαίας μετάβασης και της σύγκλισης(De Grauwe 2009).

Εξαιτίας των διαφορετικών προσεγγίσεων της Γαλλίας και της Γερμανίας που έχουν την βάση τους στην παλαιά διαμάχη μεταξύ “οικονομιστών” και “μονεταριστών”, η Συνθήκη του Μάαστριχτ περιελάμβανε τόσο τον υπερεθνικό όσο και διακυβερνητικό τρόπο λήψης αποφάσεων. **Ο υπερεθνικός τρόπος** ουσιαστικά περιλαμβάνει την ανάπτυξη και δημιουργία θεσμών διακυβέρνησης και δικτύων χάραξης πολιτικής υπεράνω του κράτους. Κύριο ρόλο στην υπερεθνική προσέγγιση η οποία ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με την Κοινοτική μέθοδο παίζουν η Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Από την άλλη, ο διακυβερνητισμός τονίζει τον σημαντικό ρόλο του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην διαδικασία ενοποίησης. Η ενοποίηση καθίσταται δυνατή μόνο εάν τα συμφέροντα και οι προτιμήσεις των κρατών μελών συγκλίνουν.

Ουσιαστικά, κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων της Συνθήκης του Μάαστριχτ τα κράτη μέλη δέχτηκαν να μεταβιβάσουν σημαντικά μερίδια κυριαρχίας προς το

υπερεθνικό επίπεδο μόνο εάν οι εθνικές κυβερνήσεις μπορούσαν να ελέγχουν την δυνατότητα λήψης αποφάσεων(Fabbrini 2013). Αυτό σημαίνει πως πέρα από την τεχνοκρατική φύση του, ο χαρακτήρας της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη είναι κυρίως πολιτικός αφού περιλαμβάνει πολιτικές συμφωνίες οι οποίες ικανοποιούν τα στρατηγικά συμφέροντα των κρατών μελών και των κυβερνήσεων τους(Dyson 1996b). Έτσι, η σύγκλιση συμφερόντων και προτιμήσεων στο ευρωπαϊκό επίπεδο παρήγαγε σχετικά με το αρχικό πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης δύο ετερογενείς συνέπειες:

- Την δημιουργία μιάς ασταθούς οικονομικής και κοινωνικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη(Begg 2010)

Την δημιουργία ενός άκαμπτου και διαφορετικού πλαισίου οικονομικών πολιτικών(Dyson and Marcussen 2010).

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν η δημιουργία μιας ONE με έντονα τα χαρακτηριστικά ασυμμετρίας μέσα στην οποία η ευρύτερη οικονομική διακυβέρνηση ήταν αδύνατη(Verdun 1996,2000)

Ποια ήταν όμως η στάση της Γαλλίας και της Γερμανίας κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων της Συνθήκης του Μάαστριχτ και κάτω από ποιες συνθήκες επήλθε η συμφωνία;

Ουσιαστικά, η δημιουργία της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν αποτέλεσμα ενός διαπραγματευτικού παιγνίου, που εξηγείται καλύτερα από τις αρχές του φιλελεύθερου διακυβερνητισμού, το οποίο δεν είχε σχέση ούτε με τα προβλήματα που προέκυπταν από την ενοποίηση της Γερμανίας, ούτε με την ώθηση που του έδωσαν οι γερμανικές πολιτικές ελίτ για την υποστήριξη των Γερμανικών γεωπολιτικών συμφερόντων(Kaitenthaler 2002), ούτε με την υλοποίηση της ιδέας μιας ενιαίας Ευρώπης. Για αυτό το λόγο, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι δύο ευρωπαίοι ηγέτες της Γαλλίας και της Γερμανίας είχαν κρατήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε απόσταση. Όπως παρατηρεί ο Dyson(1999a:27) «Οι Γάλλοι ενόησαν αυτόν τον κανόνα εξαιτίας επιχειρημάτων που στηρίζονταν στην εθνική κυριαρχία και στην δημοκρατική νομιμότητα; οι Γερμανοί εξαιτίας επιχειρημάτων που σχετίζονταν με την διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της ΕΚΤ». Με αυτό τον τρόπο εισήγαγαν στις διαπραγματεύσεις και στο τελικό αποτέλεσμα την σπουδαιότητα και κεντρικότητα της Γαλλογερμανικής σχέσης έναντι οποιουδήποτε άλλου υπερεθνικού οργάνου.

Από την πλευρά της Γερμανίας, η δημιουργία της ONE ήταν καλύτερος τρόπος για την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας στη βάση των νέο φιλελεύθερων αρχών των ανοιχτών αγορών, του ελεύθερου εμπορίου και της αντιπληθωριστικής νομισματικής πολιτικής. Επιπλέον, η ίδια η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας(ΕΚΤ) και μετέπειτα του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης(ΣΣΑ), ήταν ο τρόπος προώθησης αυτών των ίδιων στόχων όπως μονιμοποιήθηκε από την μονεταριστική επανάσταση και την κυριαρχία της έναντι

του κεϋνσιανισμού(McNamara 1998). Έπειτα από την υιοθέτηση των μονεταριστικών ιδεών, αυτοί οι στόχοι θα προωθούνταν καλύτερα μέσω της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας, της σταθερότητας των τιμών και της δημοσιονομικής πειθαρχίας(δημοσιονομική λιτότητα) χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα συντονισμού της δημοσιονομικής πολιτικής μεσοπρόθεσμα(Hall and Franzese 1998).

Αυτόν τον τρόπο υιοθετούσαν τότε, όπως υιοθετούν και τώρα, τα μεγάλα γερμανικά επιχειρηματικά συμφέροντα ως τον καλύτερο για την ανάπτυξη της γερμανικής οικονομίας. Σε όλα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και το όφελος που θα είχαν οι γερμανικές επιχειρήσεις από την απαγόρευση(μέσα στην ONE) των υποτιμήσεων των εθνικών νομισμάτων(Hall 2012). Οι γερμανικές επιχειρήσεις έβλεπαν αυτό το γεγονός σαν μια ευκαιρία για αύξηση των εξαγωγών τους. Όμως αυτό ταυτόχρονα σήμαινε πως τα υπόλοιπα κράτη θα έχαναν την δυνατότητα υποτιμήσεων και έτσι την ευκαιρία να μπορούν να παραμένουν ανταγωνιστικά τα προϊόντα των επιχειρήσεων τους. Επιπλέον, ακόμα και εάν οι χώρες ακολουθούσαν διαφορετικές πολιτικές στη βάση μιας πιο εξωστρεφούς στρατηγικής δεν θα είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα εξαιτίας των αποκλίσεων που παρατηρούνται στην θεσμική δομή των περιφερειακών κρατών(Hall 2012). Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε πως η Γερμανία θυσίασε το γερμανικό νόμισμα για να εισάγει την κουλτούρα της οικονομικής σταθερότητας στη βάση συγκεκριμένων κανόνων σε ολόκληρη στην ONE(Jamet 2011). Ήταν δηλαδή προφανές πως από την αρχή οι Γερμανοί δεν θα αποδεχόταν το ευρώ εάν οι νομισματικοί κανόνες δεν σχεδιάζονταν στη βάση του γερμανικού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης(Mussler 2011).

Από την άλλη για την Γαλλία, η δημιουργία της ONE ήταν ένας τρόπος για να μπορέσουν να ανταγωνιστούν την Γερμανία στο οικονομικό πεδίο και ταυτόχρονα χρησιμοποιώντας την ONE, να την κάνουν να πλησιάσει τα δικά τους οικονομικά μοντέλα μέσω της αύξησης των δημοσίων δαπανών της, των αυξήσεων στους μισθούς και στον πληθωρισμό, έτσι ώστε να σταματήσουν οι συναλλαγματικές κρίσεις και οι κρίσεις χρέους των δεκαετιών του 1970 και του 1980(Moravcsik 2012). Δηλαδή, η Γαλλία θα προσπαθούσε να εξισορροπήσει την σχέση της με την Γερμανία μειώνοντας την αξιοπιστία του γερμανικού οικονομικού μοντέλου(Dyson1999a). Αυτό όμως απαιτούσε έναν συμβιβασμό ανάμεσα στην Γερμανία και τις άλλες χώρες ο οποίος όμως ποτέ δεν επιτεύχθηκε στο πέραςμα του χρόνου και αυτό θεωρείται πως είναι η μεγαλύτερη αποτυχία της ONE(Moravcsik 2012). Έτσι, η δημιουργία της ONE πέρα από το ότι ήταν ένα πολιτικό σχέδιο(Dyson 1994; Dyson and Featherstone 1999) ενσωμάτωσε και έναν «Δέσμιο Λεβιάθαν» ο οποίος αντιπροσώπευε μια τεράστια πρόκληση για τις Γαλλικές απόψεις σχετικά με την κυριαρχία του κράτους και την νομιμότητα(Dyson 1999a).

Όπως η θεωρία του φιλελεύθερου διακυβερνητισμού εξηγούσε η Γερμανία δεν θα προχωρούσε στην δημιουργία της ONE εάν οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες δεν συναινούσαν να υιοθετήσουν στο Μάαστριχτ το Γερμανικό οικονομικό μοντέλο, αφού εκείνη σε αντίθεση με την Γαλλία, ήταν η μόνη η οποία θα μπορούσε να πείσει για την ανωτερότητα του μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης της. Η οικονομική

αποτελεσματικότητα της Γαλλίας τις δεκαετίες του '70 και '80 δεν άφηνε καμία αμφιβολία για αυτό(Dyson 1999a). Παραβλέφθηκε όμως το γεγονός πως τα υπόλοιπα κράτη μέλη δεν είχαν όλα εκείνα τα στοιχεία πολιτικά, οικονομικά, πολιτισμικά και πολιτιστικά να το υιοθετήσουν πραγματικά. Έστω και εάν κάποιες φορές έγινε αντικείμενο συζητήσεων, το γεγονός της δυνατότητας της πραγματικής σύγκλισης παραβλέφθηκε εξαιτίας της εικασίας πως η ΟΝΕ θα μπορούσε να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες για την σύγκλιση των κρατών μελών. Μια σύγκλιση όμως που δεν ήρθε ποτέ αφού η ΟΝΕ δεν έγινε μια Άριστη Νομισματική Περιοχή και ποτέ δεν απέκτησε τους απαραίτητους μηχανισμούς δημοσιονομικών μεταβιβάσεων και διάσωσης των κρατών μελών της σε περιόδους κρίσεων.

2.4 Η αντιμετώπιση της ευρωπαϊκής κρίσης

2.4.1 Το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης

Μέχρι το 2008, οποιεσδήποτε αντιδράσεις στο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης που πραγματοποιούνταν κυρίως σε εθνικό επίπεδο, εκτός του ότι αποφασίζονταν στην βάση των προσδοκιών και των συμφερόντων κάθε κράτους ξεχωριστά, είχαν και έναν συγκρουσιακό χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα μας δείχνει η περίπτωση της αντίδρασης του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας στην παγκόσμια οικονομική κρίση(Schirm 2011). Η παγκόσμια οικονομική κρίση έδωσε το απαραίτητο ερέθισμα στους ευρωπαίους αξιωματούχους για την υιοθέτηση συγκεκριμένων δράσεων στο ευρωπαϊκό και στο παγκόσμιο επίπεδο. Όμως, εκείνη την περίοδο αυτή η πρόκληση αποδείχτηκε εξαιρετικά δύσκολη για τους ευρωπαίους με εξαίρεση τον τομέα της νομισματικής πολιτικής(Quaglia et al.2009). Έτσι, για παράδειγμα ενώ υπήρχε η ανάγκη δημιουργίας ενός νέου υπερεθνικού ρυθμιστικού και εποπτικού χρηματοοικονομικού συστήματος, τα κράτη μέλη πέρα από τις διακηρύξεις, δεν έδειχναν την απαραίτητη θέληση για την πραγματοποίησή του(Begg 2009). Τα κράτη μέλη της ΕΕ προτιμούσαν, παρόλες τις διακηρύξεις περί συντονισμένων πολιτικών, να ακολουθούν ξεχωριστά μονοπάτια τόσο για τις μεταρρυθμίσεις όσο και τα πακέτα ώθησης των οικονομιών τους, τα οποία στόχευαν στην αντιμετώπιση της κρίσης(Schirm 2011).

Όμως ακόμα και για το μεγαλύτερο μέρος του 2009, η ευρωπαϊκή κρίση ήταν για τους ηγέτες της ΕΕ, κατά κύριο λόγο τραπεζική. Το κακό με αυτό ήταν σύμφωνα με τους Pisani-Ferry και Sapir (2009:21) πως:

« η διαχείριση της κρίσης έχει πραγματοποιηθεί σύμφωνα με την ανάθεση των αρμοδιοτήτων που υφίσταται στην ΕΕ: η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες εκτός της ζώνης του ευρώ έχουν ενεργήσει σαν πάροχοι ρευστότητας, οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν ασχοληθεί με τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ενδυναμώσει τις αρχές του ανταγωνισμού. Παρά το γεγονός ότι ορισμένοι από αυτούς τους δρώντες, κυρίως η ΕΚΤ, έχουν προχωρήσει πέρα από το προ-υπάρχον πλαίσιο, κανένας δεν έχει προχωρήσει πέρα από τον προ-

υπάρχοντα ρόλο του. Ειδικότερα, δεν υπήρξαν χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ σχέδια διάσωσης των προβληματικών υπερεθνικών θεσμών».

Η ελληνική κρίση χρέους έγινε για πρώτη φορά επίσημα ευρωπαϊκό πρόβλημα στις 8 Δεκεμβρίου του 2009 και από τότε σε ευρωπαϊκό επίπεδο το κύριο θέμα συζήτησης ήταν : Πώς και με ποιο τρόπο θα αντιμετωπιστεί η Ευρωπαϊκή κρίση; Τον Απρίλιο του 2010 σε μια ομιλία του στο Κέντρο Ευρωπαϊκής Πολιτικής ο Ευρωπαίος Ολλί Rehn τόνισε χαρακτηριστικά πως η ΟΝΕ δεν υπάρχει πολιτική ώθηση για την ενδυνάμωση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής και έτσι το « M is stronger than E in the EMU. It is high to fill the E with life». Ουσιαστικά, ο Olli Rehn τόνιζε πως θα έπρεπε να ενδυναμωθεί η οικονομική διάστασή της ΟΝΕ για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε την κρίση και να δημιουργήσουμε τις συνθήκες μακροχρόνιας βιωσιμότητας της. Αυτό δεν σήμαινε βέβαια πως δεν έγιναν αλλαγές και στο νομισματικό πλαίσιο αλλά πως αυτές είχαν κυρίως ένα χαρακτήρα υπερεθνικό. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, από τις αρχές του 2010 έως το τέλος του 2012 δημιουργήθηκε ένα νέο πολυσύνθετο και περίπλοκο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης ακόμα και για τους ίδιους τους τεχνοκράτες.

Στη Σύνοδο Κορυφής στις 7-9 Μάιου του 2010, οι ευρωπαίοι ηγέτες ανακοινώνουν πως όλοι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί δεσμεύονται να καταπολεμήσουν την οικονομική κρίση και να εξασφαλίσουν την οικονομική σταθερότητα της Ευρωζώνης. Όπως είχε ειπωθεί χαρακτηριστικά «όλα τα θεσμικά όργανα της ζώνης του ευρώ(Συμβούλιο, Επιτροπή, ΕΚΤ), καθώς και όλα τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, συμφωνούν να χρησιμοποιήσουν το πλήρες φάσμα των διαθεσίμων μέσων, προκειμένου να διασφαλίσουν τη σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ». Από εκείνη την περίοδο, πέρα από τα πακέτα διάσωσης των περιφερειακών χωρών, έχουν γίνει αρκετές και σημαντικές αλλαγές στο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη τόσο όσον αφορά την νομισματική όσο και την οικονομική διάσταση της ΟΝΕ. Εξαιτίας του υπερεθνικού χαρακτήρα της νομισματικής διάστασης που έγιναν ξέφυγαν τις περισσότερες φορές από τον διακυβερνητικό, χωρίς βέβαια να υπάρχουν και οι εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα.

Όσον αφορά την οικονομική διάσταση της ΟΝΕ οι κυριότερες αλλαγές μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν:

- Το Μάιο του 2010 , την δημιουργία ενός προσωρινού προγράμματος χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης(EMXΣ) (European Financial Stability Mechanism EFSM) και ενός φορέα ειδικού σκοπού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας(ETXΣ) (European Financial Stability Facility EFSF).
- Τον Σεπτέμβριο του 2010, την έγκριση του το «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο» ενός ολοκληρωμένου πολυμερούς συστήματος οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας για το συγχρονισμό της αξιολόγησης των δημοσιονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών των κρατών μελών.

- Στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια στις 24-25 Μαρτίου και 23-24 Ιουνίου 2011, είχαμε την τροποποίηση του ΣΣΑ μέσω του Six-Pack το οποίο περιελάμβανε 6 νομοθετικές προτάσεις για την ενδυνάμωση της οικονομικής διακυβέρνησης μέσω ευρύτερης και ενισχυμένης εποπτείας των δημοσιονομικών και μακροοικονομικών πολιτικών και την προσπάθεια βελτίωσης της οικονομικής συνεργασίας και της αμοιβαίας εποπτείας σε ζητήματα οικονομικής πολιτικής μέσω του Euro-Plus-Pack.
- Τον Ιούλιο του 2011, υπογράφηκε για πρώτη φορά η Συνθήκη για τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) τον μόνιμο μηχανισμό αντιμετώπισης κρίσεων για τη διατήρηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας στην Ευρώπη ο οποίος θα αντικαθιστούσε το ΕΜΧΣ και το ΕΤΧΣ.
- Στις 2 Μαρτίου 2012, υπογράφηκε η Συνθήκη για την Σταθερότητα, τον Συντονισμό και την Διακυβέρνηση στην ΟΝΕ(Δημοσιονομικό Σύμφωνο)
- Στις 5 Δεκεμβρίου του 2012, παρουσιάστηκε η Έκθεση προς μια Ουσιαστική ΟΝΕ, η οποία δημιουργούσε έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση της ΟΝΕ μέσω της δημιουργίας ενός ενοποιημένου πλαισίου οικονομικής πολιτικής, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα και την αναγκαία δημοκρατική νομιμοποίηση και λογοδοσία της λήψης αποφάσεων.
- Την ενίσχυση της κεντρικής εποπτείας των εθνικών προϋπολογισμών μέσω του Two-Pack.

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά την νομισματική διάσταση, εξαιτίας του ήδη δημιουργημένου υπερεθνικού πλαισίου και τον ρόλο που έπαιζε σε αυτό η ΕΚΤ, τα πράγματα ήταν μάλλον πιο εύκολα. Η ΕΚΤ ακολουθώντας την παρακίνηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να κάνει τα πάντα έτσι ώστε να επανέλθει η σταθερότητα στην ζώνη του ευρώ προέβη σε μια σειρά μέτρων για την αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων στην χρηματοοικονομική αγορά. Τα μέτρα αυτά περιελάμβαναν εκτός των συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής, την εξαγορά των ελληνικών χρεών από την δευτερογενή αγορά ομολόγων μέσα στα πλαίσια του Securities Market Programmed (SMP). Επίσης από το 2011, η ΕΚΤ άρχισε να αλλάζει στρατηγική και να ανταποκρίνεται πολύ πιο ουσιαστικά στις προκλήσεις. Αυτή η αλλαγή είναι εν μέρει αποτέλεσμα της αλλαγής προσώπων στην ηγεσία της ΕΚΤ. Ο νέος πρόεδρος της ΕΚΤ Mario Draghi κατάφερε να κερδίσει σχεδόν αμέσως τις αγορές με την εισαγωγή του προγράμματος Long-Term Refinancing Operation (LTRO) μέσω του οποίου παρείχε στις ευρωπαϊκές τράπεζες πάνω από 1 τρις ευρώ σε φτηνά δάνεια τριών χρόνων(Hodson 2013). Επίσης στις 26 Ιουλίου 2012, ο πρόεδρος της ΕΚΤ δήλωσε από ένα συνέδριο στο Λονδίνο ότι «Within our mandate, the ECB is ready to do whatever it takes to preserve the euro. Στις 2 Αυγούστου ο ίδιος δήλωσε πως το «Διοικητικό Συμβούλιο, στα πλαίσια της εντολής του να διατηρήσει την σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα και στην τήρηση της ανεξαρτησίας του στον καθορισμό της νομισματικής πολιτικής, μπορεί να προβεί σε ορισμένες πράξεις ανοιχτής αγοράς

τέτοιου μεγέθους έτσι ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του». Ένα μήνα μετά τον Σεπτέμβριο του 2012 είχαμε δύο σημαντικές εξελίξεις. Η πρώτη αφορούσε την δυνατότητα αγοράς ομολόγων στην δευτερογενή αγορά από την ΕΚΤ ή όπως ονομάστηκε πρόγραμμα των Άμεσων Νομισματικών Συναλλαγών. Η δεύτερη αφορούσε την πρόταση της Επιτροπής για την δημιουργία ενός ενιαίου μηχανισμού τραπεζικής εποπτείας μέσω της παραχώρησης νέων εξουσιών προς την ΕΚΤ στο πλαίσιο της τραπεζικής ένωσης.

2.4.2 Οι συνθήκες δημιουργίας του νέου πλαισίου

Κάτω όμως από ποιες συνθήκες δημιουργήθηκε το νέο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη; Ποιοι παράγοντες επηρέασαν κατά κύριο λόγο τον μετασχηματισμό του;

Σε μια ομιλία του στην Κολωνία στις 13 Σεπτεμβρίου του 2011, ο πρόεδρος της Bundesbank Jens Weidmann είχε δηλώσει πως υπάρχουν δύο δρόμοι για την νέα οικοδομική αρχιτεκτονική της Ευρώπης, είτε θα πρέπει να επιστρέψει στις αρχές των ιδρυτικών συνθηκών, είτε να προχωρήσει προς ένα ομοσπονδιακό μετασχηματισμό με ότι αυτό συνεπάγεται. Η δεύτερη λύση ασφαλώς και συνιστά μια ξεκάθαρη πρόοδο προς μια πολιτική ένωση. Αυτή η δήλωση του Weidmann κρύβει την ουσία της διαδικασίας της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, το πιο σημαντικό στοιχείο το οποίο επηρεάζει τις εξελίξεις για το μετασχηματισμό της οικονομικής διακυβέρνησης. Αυτό το στοιχείο δεν είναι άλλο από το ζήτημα της μεταβίβασης εθνικής κυριαρχίας προς τους ευρωπαϊκούς υπερεθνικούς θεσμούς. Δηλαδή, όταν η ευρωπαϊκή κρίση έκανε την εμφάνιση της, ενώ από την μια πλευρά τα κράτη μέλη δήλωναν πρόθυμα να αποδεχτούν μεγαλύτερο έλεγχο της οικονομικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο (Craig 2014), ταυτόχρονα στο μεγαλύτερο μέρος τους προώθησαν λύσεις οι οποίες βασίζονται στο διακυβερνητικό παιχνίδι (Fabbrini 2013). Δεν είναι τυχαίο πως ακόμα και στην συνθήκη για την δημιουργία του ΕΜΣ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε μόνο συμβουλευτικό ρόλο, γεγονός που μείωσε την αξιοπιστία της (Liddle et al. 2012). Σε ακόμη χειρότερο επίπεδο φαίνεται να βρέθηκε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Fasone 2012; Manoli και Maris 2014). Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το νέο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη, το οποίο κατά ένα τρόπο επιβλήθηκε από τις οικονομικές εξελίξεις μετά την κρίση, ουσιαστικά προήλθε πολύ περισσότερο μέσα από μια διακυβερνητική διαδικασία παρά μέσω της κοινοτικής μεθόδου.

Οι παρατηρήσεις αυτές είναι ίσως αρκετά σημαντικές καθώς με αυτό τον τρόπο εισάγονται όρια στην δυνατότητα αλλαγής του τρόπου οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη. Φαίνεται δηλαδή πως τα επόμενα βήματα προς την δημοσιονομική και πολιτική ένωση της Ευρώπης είναι πολύ δύσκολο να γίνουν και πως η κοινοτική μέθοδος έχει φτάσει στα όρια της (Kundnani). Παρόλα αυτά θα ήταν σοβαρή παράβλεψη αν δεν αναγνωρίζαμε πως σημαντικά νέα της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη όπως το Six-Pack και το Two-Pack ήταν αποτέλεσμα της κοινοτικής μεθόδου και ενδυνάμωσαν την υπερεθνική διάσταση της ONE (Fabbrini 2013). Κάτω από αυτές τις συνθήκες, όπως υποστηρίζει και ο Paul Craig (2014) υπάρχουν δύο

αντισταθμιστικές θεωρήσεις που μετριάζουν αυτή την διακυβερνητική οπτική. Πρώτα από όλα η δημιουργία του Six-Pack και του Two-Pack προήλθε έπειτα από μια κανονική νομοθετική διαδικασία και η Επιτροπή δεν αποκλείστηκε από αυτή την διαδικασία και δεύτερον, ο ρόλος που έπαιξε ο πρόεδρος της ΕΚΤ.

Όλες σχεδόν οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες για την ενδυνάμωση και βελτίωση του πλαισίου της οικονομικής διακυβέρνησης ακόμα και τα προγράμματα διάσωσης των κρατών εμπίπτουν στο ίδιο πλαίσιο ανάλυσης. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η ONE πέρα από ένα ατελές οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο είναι η ζώνη εκείνη όπου τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί σημαντικές αποκλίσεις συμφερόντων ανάμεσα κυρίως στην Γαλλία και στην Γερμανία (Tombazos 2011). Μάλιστα, αυτές οι αποκλίσεις φαίνεται να δημιουργούν ένα τελείως συγκρουσιακό περιβάλλον σχετικά με τα θέματα της ONE. Αρχικά, η Γαλλία και η Γερμανία ερμήνευσαν την Ευρωπαϊκή κρίση με δύο διαφορετικές προσεγγίσεις οι οποίες προκύπτουν βέβαια και από δύο διαφορετικά πλαίσια ανάλυσης και επηρεάζονται σε σημαντικό βαθμό από τις προτιμήσεις και τα συμφέροντα τους. Ταυτόχρονα όμως και οι δύο χώρες βρίσκονται να λαμβάνουν αποφάσεις σε ένα κοινό πλαίσιο πολλοί από τους κανόνες κίνησης και μετασχηματισμού του οποίου ήταν ήδη προκαθορισμένοι. Από την πλευρά τους, οι Γάλλοι επικεντρώθηκαν στην ιδέα δημιουργίας μιας οικονομικής διακυβέρνησης που είχε σαν κεντρική ιδέα την ανάπτυξη ενώ οι Γερμανοί απέρριψαν κάθε ιδέα δημιουργίας μιας οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη και παρέμειναν πιστοί στις αρχές της σταθερότητας και της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Τόσο η Γαλλία όσο και η Γερμανία είδαν την κρίση σαν μια ευκαιρία για να προωθήσουν τον μετασχηματισμό της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη στη βάση των συμφερόντων και των προτιμήσεών τους. Όμως ούτε η Γαλλία και η Γερμανία είχαν ξεκάθαρα σχέδια για αυτό τον μετασχηματισμό. Οι απόψεις και των δύο χωρών ταυτίζονται στο ότι το ευρώ και η Ευρωζώνη θα έπρεπε να διασωθεί με κάθε τρόπο. Υπήρχε όμως σύγκρουση σχετικά με τον τρόπο διάσωσης των κρατών-μελών καθώς και στον τρόπο με τον οποίο το πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης θα μετασχηματιζόταν. Οι Γερμανοί υποστήριζαν πως αυτό θα έπρεπε να γίνει στη βάση των ήδη συμφωνημένων αρχών και κανόνων ενώ οι Γάλλοι τόνιζαν πως θα έπρεπε να προχωρήσουμε την διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης στην Ευρώπη προς την δημιουργία μιας οικονομικής διακυβέρνησης. Σε κάθε περίπτωση, ήταν πλέον φανερό πως κατά την διάρκεια της κρίσης η διαδικασία ολοκλήρωσης είχε φτάσει σε τέτοιο που μόνο οι κυβερνήσεις των κρατών μελών μπορούσαν πλέον να την προωθήσουν (Fabbrini 2013).

Πιο συγκεκριμένα, οι Γερμανοί βλέπουν την Ευρωπαϊκή κρίση ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής κατάστασης των κρατών μελών. Αρχικά για τους Γερμανούς η Ευρωπαϊκή κρίση δεν είχε καμία ευρωπαϊκή διάσταση. Αυτό που υπήρχε ήταν ξεχωριστές και μοναδικές δημοσιονομικές και τραπεζικές κρίσεις των κρατών μελών. Για την αντιμετώπισή τους επικροτήθηκε η ίδια δοκιμασμένη συνταγή που στηρίζεται σε τρεις αρχές:

- Την ανεξαρτησία της ΕΚΤ στη βάση της μονεταριστικής προσέγγισης.
- Την εφαρμογή πιο αυστηρών κανόνων όσον αφορά το ΣΣΑ και την διαδικασία υπερβολικών ελλειμμάτων.
- Την δημοσιονομική εξυγίανση των κρατών μελών μέσω της σκληρής και πολλές φορές καταστροφικής λιτότητας και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Για ποιο λόγο όμως η ίδια η Μέρκελ προώθησε την γαλλική ιδέα δημιουργίας μιας οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη; Όπως αναφέρει ο Jamet (2011) η κίνηση αυτή της Μέρκελ ήταν καθαρά μια κίνηση τακτικής για να κερδίσει τον ηγετικό ρόλο σε αυτή την συζήτηση, να ορίσει τους στόχους της σχετικά με την διακυβέρνηση στη βάση των κανόνων και να ωθήσει την Γαλλία να προωθήσει πιο συγκεκριμένες και πρακτικές προτάσεις σχετικά με το περιεχόμενο της οικονομικής διακυβέρνησης,

Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως αφού η Γερμανία είναι η χώρα η οποία απολαμβάνει τα περισσότερα οφέλη από την στιγμή της δημιουργίας της ΟΝΕ και μετά, έστω και την τελευταία στιγμή, θα κάνει τα πάντα για να μην καταρρεύσει η Ευρωζώνη κρατώντας έτσι πολλά περιφερειακά κράτη μέλη σε «κόμα» εξαιτίας της απaráλλακτης και αδιάλλακτης πολιτικής της. Η Γερμανία προχωρά σε συμβιβασμούς μόνο όταν γνωρίζει πως αυτό δεν θα επηρεάσει αρνητικά τα συμφέροντα των γερμανικών επιχειρήσεων ή εάν έχουμε πραγματικά φτάσει ένα βήμα πριν την καταστροφή. Από την κατάρρευση της Ευρωζώνης εξάλλου είναι η χώρα η οποία θα χάσει τα περισσότερα και θα πληγεί ανεπανόρθωτα ο εξαγωγικός της τομέας. Σύμφωνα με μια έκθεση από την Bertelsmann Stiftung (2012) μια πιθανή χρεοκοπία της Ελλάδας και μια έξοδο της από την ΟΝΕ μπορεί να μην έχει σημαντικές επιπτώσεις για τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη, καθώς η Ελλάδα αντιπροσωπεύει ένα μικρό μόνο μέρος της Ευρωπαϊκής οικονομίας, όμως μέσω του ντόμινο που είναι πιθανό να δημιουργηθεί, μπορεί να ενεργοποιήσει την κατάρρευση των χρηματαγορών στην Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία και να μειώσει το συνολικό ΑΕΠ στις 42 μεγαλύτερες χώρες του κόσμου συνολικά σε ένα ποσό που φτάνει τα 17.2 τρις ευρώ. Από την άλλη πλευρά, για να ήμαστε δίκαιοι θα πρέπει να τονίσουμε πως η Γερμανία, είναι η χώρα που έχει συνεισφέρει τα μέγιστα στην χρηματοδότηση των πακέτων διάσωσης της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας και της Κύπρου αφού το ποσοστό συμμετοχής και ταυτόχρονα έκθεσης της χώρας στις αλληλέγγυες υποχρεώσεις του ΕΤΧΣ και του ΕΜΣ ανέρχονται στο 27%(Bibow) ενώ το αρχικό ενδεχόμενο κόστος φτάνει περίπου στα 79.4 δις ευρώ(Broyer et al.2012).

Παράλληλα, από τότε που άρχισε η κρίση η Γερμανία βρίσκεται στην πιο πλεονεκτική θέση από όλα τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη. Αυτό δεν της αποφέρει μόνο τεράστια οικονομικά οφέλη αλλά ταυτόχρονα της δίνει, όπως και η θεωρία του φιλελεύθερου διακυβερνητικού αναφέρει, ένα μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα στις διαπραγματεύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Έστω δηλαδή και εάν διαφωνούσε με τα σχέδια διάσωσης των περιφερειακών χωρών ή την δημιουργία του ΕΤΧΣ και ΕΜΣ εξαιτίας του ότι παραβίαζαν την Συνθήκη του Μάαστριχτ ή με την πολιτική της ΕΚΤ για την αγορά ομολόγων των υπερχρεωμένων κρατών στην δευτερογενή αγορά, τελικά προχώρησε σε συγκεκριμένες παραχωρήσεις οι οποίες με εκλεπτυσμένο τρόπο δεν υπομόνευαν τα γερμανικά συμφέροντα. Εκτός των άλλων οι Γερμανοί δεν ήθελαν να πληρώσουν μόνοι τους τον λογαριασμό. Η Γερμανία και η καγκελάριος Μέρκελ αρνούμενη για ένα μεγάλο διάστημα την διάσωση της Ελλάδας, καθυστέρησε την επίλυση του ελληνικού προβλήματος τόσο πολύ που έκανε το ζήτημα της ελληνικής κρίσης να κρέμεται από μια κλωστή. Με αυτό τον τρόπο, μείωσε την διαπραγματευτική ικανότητα των άλλων ευρωπαϊκών δρώντων και περιόρισε στο ελάχιστο την δυνατότητα παρουσίασης εναλλακτικών μορφών διάσωσης. Ασφαλώς και η Γερμανία φαίνεται να ακολούθησε αυτή την στρατηγική για να επιβάλλει τους δικούς της κανόνες στο νέο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης και να διαφυλάξει με τον καλύτερο τρόπο τα γερμανικά οικονομικά συμφέροντα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η ΕΕ να έχει προσφέρει από τα σχέδια διάσωσης των υπερχρεωμένων κρατών μελών «τον πιο οικονομικά αποδοτικό και πολιτικά πρόσφορο τρόπο στο Βερολίνο για να εξασφαλίσει ότι οι γερμανικές τράπεζες και οι ομολογιούχοι θα αποπληρωθούν για τα υπερβολικά διεθνή δάνεια τους. Δεν αποτελεί έκπληξη λοιπόν, ότι η ισχυρή υποστήριξη από τις γερμανικές επιχειρήσεις υπήρξε καθοριστική για τη διασφάλιση μιας πολυκομματικής πλειοψηφίας στη Βουλή πίσω από τη δέσμευση πόρων για την υπεράσπιση του ευρώ(Moravcsik 2012 :61).

Ήδη από το 2010 Γερμανία τόνιζε την αναγκαιότητα των αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης, αλλαγές οι οποίες θα έπρεπε πάντα να στηρίζονται σε μια ισχυρή νομική βάση. Η δικαιολογία του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου ήταν πολύ αξιόπιστη. Για παράδειγμα, κατά την διάρκεια της Συνόδου στις 9-10 Μαΐου, η Γερμανία αντέδρασε σε μια πολύ πιο φιλόδοξη προσπάθεια διάσωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πιο συγκεκριμένα στην πρότασή της για την δημιουργία ενός Ταμείου Διάσωσης, για την αγορά ομολόγων των υπερχρεωμένων κρατών μελών(Gocaj και Meunier 2013). Η Γερμανική πλευρά υποστήριξε πως αν υιοθετεί μια τέτοια πρόταση θα υπάρξουν προβλήματα με το συνταγματικό δικαστήριο(Barber 2010). Σύμφωνα με τους Γερμανούς, οι κυριότερες αλλαγές θα έπρεπε να γίνουν σε τρεις τομείς:

- Ενδυνάμωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας μέσω του ΣΣΑ
- Στην βελτίωση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής
- Στην δημιουργία ενός μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων

Για τις γερμανικές αρχές η αλλαγή του πρώτου τομέα βασιζόταν σε πολύ ξεκάθαρες θέσεις ενώ το πλαίσιο των αλλαγών στους υπόλοιπους τομείς δεν ήταν τόσο ξεκάθαρο. Όσον αφορά την δημιουργία ενός πλαισίου που να υποστηρίζει την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη η Γερμανική πλευρά τόνιζε πως οποιοσδήποτε αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μην πληγεί ο γερμανικός τομέας εξαγωγών. Επίσης με κάθε τρόπο η Γερμανική κυβέρνηση απέφευγε την δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής ένωσης μεταβιβάσεων στο πλαίσιο της γαλλικής προσέγγισης. Τον Σεπτέμβριο του 2010 σε ένα Γερμανικό non-paper αναφέρονταν η ανάγκη να επιταχθούν οι διαδικασίες δημοσιονομικής εξυγίανσης μέσω της δημιουργίας αυτόματων κυρώσεων στα κράτη τα οποία παραβιάζουν το ΣΣΑ. Η Γερμανική προσέγγιση με αυτό τον τρόπο τόνιζε την δημιουργία μιας πιο απολιτικοποιημένης διαδικασίας δημοσιονομικών κυρώσεων. Οποιοσδήποτε κυρώσεις δεν θα έπρεπε έτσι να τίθενται στην διακρατική ευχέρεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αλλά να τίθενται αυτόματα. Ουσιαστικά όλες αυτές οι εξελίξεις επανέφεραν στο προσκήνιο την γαλλογερμανική διαμάχη ανάμεσα στην τήρηση των κανόνων και στην πολιτική διακυβέρνηση(Mussler 2011). Όπως υποστηρίζει ο Schild(2012), η Γερμανία θέλησε όχι μόνο να κάνει τις κυρώσεις που προκύπτουν από το ΣΣΑ αυτόματες και με αυτό τον τρόπο να απολιτικοποιήσει την διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος αλλά και μέσω του «Ευρωπαϊκού Εξαμήνου» να κάνει πιο συμπαγή την Ευρωπαϊκή δημοσιονομική εποπτεία. Την ίδια στιγμή εισήγαγε την πολυμερή εποπτεία στη βάση συγκεκριμένων δεικτών μέτρησης καθώς και κυρώσεις στα απείθαρχα κράτη μέλη μέσω της νέας διαδικασίας υπερβολικών ανισορροπιών. Επιπλέον, όπως υποστηρίζουν οι Gocaj και Meunier (2013), η λειτουργία του ETXΣ αντικατοπτρίζει την Γερμανική προσπάθεια να ελέγξει το νέο θεσμό και να τον διαχωρίσει από τον ευρωπαϊκό τρόπο τεχνοκρατικής διαχείρισης, αφού το ETXΣ είναι εταιρεία με έδρα το Λουξεμβούργο και δεν ανήκει ούτε στην Επιτροπή ούτε στο Συμβούλιο. Είναι δηλαδή προφανές ότι ακόμα και στην δημιουργία και λειτουργία του ETXΣ υπήρχαν πολιτικοί λόγοι οι οποίοι επηρέασαν το τελικό αποτέλεσμα του. Επίσης, η Γερμανία «απέμεινε για τη συμμετοχή των ιδιωτών πιστωτών στην αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους και πίεσε για να κατοχυρώσει την αρχή της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους στη Συνθήκη για την δημιουργία του μόνιμου ταμείου δανεισμού ΕΜΣ»(Schild 2012: 7). Τέλος, η Γερμανία φαίνεται πως υποστήριξε την Γαλλική πρόταση για το Euro-Plus Pact γιατί ουσιαστικά βασιζόταν στην διακυβερνητική διαδικασία και όχι στην κοινοτική μέθοδο.

Με βάση τα παραπάνω, τα περισσότερα Ευρωπαϊκά Συμβούλια από το 2010 έως το 2012 περιλαμβάνουν ουσιαστικά ένα ασύμμετρο διαπραγματευτικό παιχνίδι ανάμεσα στην Γερμανία και στα άλλα κράτη μέλη. Έστω και εάν κάποιος μπορεί να υποστηρίξει πως το γερμανικό μοντέλο περιορίστηκε και ουσιαστικά καταστράφηκε από τα μέτρα σχετικά με την οικονομική διακυβέρνηση που πάρθηκαν τα τελευταία χρόνια σε ευρωπαϊκό επίπεδο(Mussler), όλα τα μέτρα τα οποία προωθήθηκαν δε φαίνεται να επηρέασαν αρνητικά τα γερμανικά οικονομικά συμφέροντα όσο και εάν

πολλές φορές κατακρίθηκαν από τις διάφορες ομάδες συμφερόντων στο εσωτερικό της Γερμανίας.

Υπάρχει κάποια αντίδραση από την πλευρά της Γαλλίας σε όλα αυτά; Ήδη, κατά την περίοδο του σχεδιασμού της ONE η Γαλλία υποστήριζε την δημιουργία της λεγόμενης «government economique». Η ιδέα μιας οικονομικής κυβέρνησης είχε τεθεί από τον Mitterrand ήδη κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων στο Μάαστριχτ. Επίσης, ενώ οι Γάλλοι υποστήριζαν την δημιουργία της ΕΚΤ και του ΣΣΑ κυρίως για να αποτρέψουν τις γαλλικές κυβερνήσεις σε αλόγιστες αυξήσεις των δημοσίων χρεών και των δημοσίων ελλειμμάτων, αρνούσαν να δεχτούν τον τυφλό χαρακτήρα των κανόνων οικονομικής διακυβέρνησης που επέβαλε η Γερμανία αφού ήθελαν επίσης να διαφυλάξουν την δυνατότητα παρέμβασης των γαλλικών κυβερνήσεων σε εποχές κρίσεων(Howarth 2007). Σύμφωνα με την Γαλλική θέση η δημιουργία του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη θα έπρεπε να καλύπτει τέσσερις αρχές:

- Τον κατάλληλο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ καθώς και την δημιουργία του κατάλληλου μείγματος οικονομικής πολιτικής της ΕΚΤ.
- Τον πιο ενεργητικό ρόλο της ΕΕ στην δημιουργία της οικονομικής ανάπτυξης και θέσεων εργασίας.
- Στην ενδυνάμωση της αξιοπιστίας και της νομιμοποίησης της ONE.
- Την πρόκληση των στόχων και ανεξαρτησίας της ΕΚΤ(Howarth 2007)

Αυτό όμως δεν σήμαινε σε καμία περίπτωση πως οι Γάλλοι είχαν δημιουργήσει μια ξεκάθαρη και σταθερή γραμμή σχετικά με το προς τα πού θα έπρεπε να κινηθεί το νέο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης. Οι Γάλλοι είχαν για πολύ καιρό παραμείνει στα ερωτήματα του εάν και με ποιο τρόπο θα έπρεπε να παραχωρήσουν μερίδια εθνικής κυριαρχίας(Arnaud 2000; Drake 2001). Ο Howarth(2007:1075) τονίζει «το πιο συνηθισμένο χαρακτηριστικό του Γαλλικού επικοινωνιακού διαλόγου για την οικονομική διακυβέρνηση ήταν η απουσία οποιασδήποτε συγκεκριμένης πρότασης για την μεταβίβαση των πραγματικών αρμοδιοτήτων της οικονομικής πολιτικής από το εθνικό στο ευρωπαϊκό επίπεδο». Για αυτό το λόγο ίσως ακόμα και σήμερα η Γαλλία δεν έχει ξεκαθαρίσει πλήρως τι περιλαμβάνει η έννοια οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη.

Τα τελευταία χρόνια έχει αλλάξει ριζικά η προσέγγιση της Γαλλίας σχετικά με την δημιουργία της οικονομικής κυβέρνησης στην Ευρώπη αφού φαίνεται να είναι πιο κοντά σε ένα διακυβερνητικό παρά σε ένα υπερεθνικό σχέδιο(Jamet 2011). Η τρέχουσα γαλλική προσέγγιση σχετικά με την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους ενώ αρχικά διέφερε σημαντικά από την Γερμανική, εξαιτίας του φόβου που υπήρχε πως η Γαλλία θα μπορούσε να μείνει απροστάτευτη στις διεθνείς αγορές, έκανε την Γαλλία να αποδεχτεί την θέση της Γερμανίας για την εφαρμογή περιοριστικής οικονομικής

πολιτικής(Fabbrini 2013). Αυτό δεν σημαίνει βέβαια πως οι γαλλικές αρχές σταμάτησαν να δίνουν σημασία σε θέματα της οικονομικής ανάπτυξης καθώς και σε θέματα δημοσιονομικής ώθησης και ευρύτερου συντονισμού και διακρατικής ευχέρειας της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Είναι φανερό πως σήμερα η Γαλλία επιθυμεί ένα πιο «σκληρό» ευρώ για να μην αποκτήσει ευρωπαϊούς ανταγωνιστές στην παγκόσμια οικονομία. Για αυτό το λόγο οι Γάλλοι επικέντρωσαν την προσοχή τους κυρίως στις μακροοικονομικές ανισοροπίες και να προβλήματα ανταγωνιστικότητας των κρατών μελών.

Πιο συγκεκριμένα, η Γαλλία πίεσε για την υιοθέτηση μιας ευρύτερης έννοιας για την οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρώπη. Σε αντίθεση με την Γερμανική εμμονή στην σταθερότητα η Γαλλία θεωρούσε πως θα έπρεπε να επικεντρωθούμε στην ανάπτυξη. Προς αυτή την κατεύθυνση στρέφονταν οι προτάσεις για την ενδυνάμωση της Ευρωπαϊκής κοινής αγοράς καθώς και της δημιουργίας μιας κοινής Ευρωπαϊκής στρατηγικής επενδύσεων. Η Γαλλία επίσης πρότεινε την δημιουργία του ευρωομολόγου, μια πρόταση η οποία απορρίφθηκε από την Γερμανία στη βάση του ηθικού κινδύνου. Η Γαλλία υποστήριζε επίσης τα σχέδια του προέδρου της Επιτροπής για τον κοινό ευρωπαϊκό δανεισμό για την ανάληψη επενδυτικών χρηματοδοτικής εποπτείας και προώθησε την μετέπειτα δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημένου Κινδύνου καθώς και των άλλων τριών ευρωπαϊκών αρχών.

Όσον αφορά το θέμα της δημιουργίας ενός μηχανισμού κρίσεων η Γαλλία είχε συμφωνήσει με την Γερμανία στο θέμα της αλλαγής του άρθρου 136 έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένας μόνιμος μηχανισμός κρίσεων. Όμως δεν παρουσίασε αναλυτικές προτάσεις σχετικά με το πώς θα λειτουργούσε ένας τέτοιος μηχανισμός. Έτσι, τον Μάρτιο του 2010 ο Scauble πρότεινε την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου για την παροχή άμεσης ρευστότητας στα κράτη μέλη και την εξάλειψη του κινδύνου χρεοκοπίας. Όμως, παρόλο που η δημιουργία ενός τέτοιου μηχανισμού ήταν από την αρχή μια γαλλική ιδέα η Γαλλία στάθηκε εμπόδιο σε αυτή την εξέλιξη. Υπήρχαν δύο κύριοι λόγοι για αυτό:

Η Γαλλία δεν ήθελε να θεωρείται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο ένας περιφερειακός ανταγωνιστής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου(ΔΝΤ) στο πλαίσιο της προεδρίας των G-20.

Εξαιτίας μιας πιθανής χρεοκοπίας οι αγορές θα αναζητούσαν μεγαλύτερες αποδόσεις στα κυβερνητικά ομόλογα και οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα αποδυναμωνόταν(Jamet 2011).

Για αυτό το λόγο, η Γαλλία στράφηκε στην υποστήριξη της δημιουργίας του ΕΜΣ. Θα πρέπει να τονισθεί πως ο Γάλλος πρόεδρος Σαρκοζί είχε επίσης προτείνει πως ο ΕΤΧΣ θα έπρεπε επίσης να παρεμβαίνει, όπως και έγινε, αγοράζοντας τα ομόλογα των υπερχρεωμένων κρατών μελών από τις δευτερογενείς αγορές. Αυτό το γεγονός προκάλεσε μεγάλες αντιδράσεις από τα γερμανικά στελέχη της ΕΚΤ. Τώρα όσον αφορά το θέμα τη ελληνικής διάσωσης η Γαλλία είχε ταχτεί στην παροχή μιας

άμεσης βοήθειας προς την Ελλάδα και απέρριπτε οποιαδήποτε εμπλοκή του ΔΝΤ. Σε αντίθεση η Γερμανία, μελετούσε την πιθανότητα εξόδου από την Ευρωζώνη, αρνιόταν οποιοδήποτε σχέδιο διάσωσης και τόνιζε πως οποιαδήποτε διάσωση της Ελλάδας θα έπρεπε να αποφασισθεί με την ενεργό συμμετοχή του ΔΝΤ. Το αποτέλεσμα είναι γνωστό σε όλους.

2.5 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ -ΜΕΛΩΝ

2.5.1 Δίκαιο της ΕΕ

Το δίκαιο της ΕΕ διακρίνεται σε πρωτογενές και το παράγωγο . Οι Συνθήκες (πρωτογενές δίκαιο) αποτελούν τη νομική βάση για όλες τις μορφές δράσης που αναπτύσσει η ΕΕ. Το παράγωγο δίκαιο, το οποίο περιλαμβάνει τους κανονισμούς, τις οδηγίες και τις αποφάσεις, απορρέει από τις αρχές και τους στόχους που καθορίζονται στις Συνθήκες.

Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις στην ΕΕ

Για την λήψη αποφάσεων στην ΕΕ κατά κανόνα ακολουθείται η λεγόμενη «**συνήθης νομοθετική διαδικασία**» (πρώην διαδικασία συναπόφασης). Αυτό σημαίνει ότι οι προτεινόμενοι νόμοι πρέπει να εγκριθούν τόσο από το άμεσα εκλεγμένο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (που εκπροσωπεί τις κυβερνήσεις των 28 χωρών μελών της ΕΕ).

Κατάρτιση της νομοθεσίας της ΕΕ

Προτού καταθέσει νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες, η Επιτροπή αξιολογεί τις **οικονομικές, κοινωνικές, και περιβαλλοντικές** συνέπειες που ενδέχεται να έχει η εκάστοτε πρωτοβουλία. Για τον σκοπό αυτό, συντάσσει τις λεγόμενες “ **εκτιμήσεις επιπτώσεων**” που αναλύουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφόρων εναλλακτικών επιλογών. Η Επιτροπή διενεργεί επίσης διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις, τοπικές αρχές και εκπροσώπους των διαφόρων κλάδων και τις κοινωνίας και των πολιτών. Ομάδες εμπειρογνομόνων παρέχουν συμβουλές για τα τεχνικά θέματα. Με αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή φροντίζει ώστε οι νομοθετικές προτάσεις να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των άμεσα ενδιαφερομένων και αποφεύγει την άσκοπη γραφειοκρατία. Οι πολίτες, οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί μπορούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία διαβούλευσης μέσω του δικτυακού “**Δημόσιες Διαβουλεύσεις**”. Τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να εκφράσουν επίσημα τις επιφυλάξεις τους εάν θεωρούν ότι θα ήταν καλύτερο να αντιμετωπιστεί ένα ζήτημα σε εθνικό επίπεδο αντί σε επίπεδο ΕΕ.

Εξέταση και έγκριση

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξετάζουν τις προτάσεις της Επιτροπής και με την σειρά τους προτείνουν τροποποιήσεις. Εάν δεν μπορούν να συμφωνήσουν επί των τροποποιήσεων, γίνεται δεύτερη ανάγνωση. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης ανάγνωσης, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν και πάλι να προτείνουν τροποποιήσεις. Το Κοινοβούλιο έχει την εξουσία να εμποδίσει τη έγκριση της προτεινόμενης νομοθετικής πράξης εάν δεν μπορεί να συμφωνήσει με το Συμβούλιο. Εάν τα δύο όργανα συμφωνήσουν επί των τροποποιήσεων, η προτεινόμενη νομοθετική πράξη εγκρίνεται. Εάν δεν μπορούν να συμφωνήσουν, μια επιτροπή συνδιαλλαγής επιχειρεί να βρει λύση. Τόσο το Συμβούλιο όσο και το Κοινοβούλιο μπορούν να εμποδίσουν την έγκριση της νομοθετικής πρότασης σε αυτήν την τελευταία ανάγνωση. Μπορείτε να παρακολουθήσετε ζωντανά μέσω του Διαδικτύου τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και ορισμένες συνεδριάσεις του Συμβουλίου.

Πώς εγκρίνεται η νομοθεσία

Συνήθης νομοθετική διαδικασία (πρώην "συναπόφαση").

(Παρουσίαση των σταδίων της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, στο πλαίσιο της οποίας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει νόμους από κοινού με το Συμβούλιο της ΕΕ, και κατάλογος παλαιότερων νομοθετικών πράξεων που εγκρίθηκαν με αυτή τη μέθοδο).

Επίσημος εσωτερικός κανονισμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (πώς λειτουργεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο)

Ευρωπαϊκή δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις (συνεργασία μεταξύ εθνικών δικαστηρίων σε αστικές υποθέσεις).

2.5.2 Συνθήκες της ΕΕ

Θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το κράτος δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι ενέργειες της ΕΕ βασίζονται στις Συνθήκες, τις οποίες όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης ενέκριναν εκούσια και δημοκρατικά. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να προτείνει νομοθετικές ρυθμίσεις σε έναν τομέα πολιτικής που δεν αναφέρεται στις Συνθήκες. Οι Συνθήκες είναι δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Ορίζουν τους στόχους της ΕΕ, τους κανόνες που διέπουν τα θεσμικά της όργανα, τον τρόπο λήψης των αποφάσεων και τη σχέση της ΕΕ με τα κράτη μέλη της. Ενίοτε, οι Συνθήκες τροποποιούνται, ώστε η ΕΕ να γίνεται πιο αποτελεσματική και διαφανής, να προετοιμάζεται καλύτερα για τα κράτη μέλη και να εισάγει νέες μορφές συνεργασίας, όπως η καθιέρωση του κοινού νομίσματος. Με βάση τις Συνθήκες, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ μπορούν να εκδίδουν νομοθετικές πράξεις, τις οποίες στη συνέχεια εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΙΝΑΙ:

Συνθήκη της Λισαβόνας

Συνθήκη της Νίκαιας

Συνθήκη του Άμστερνταμ

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση- Συνθήκη του Μάαστριχτ

Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Συνθήκη Συγχωνεύσεως-Συνθήκη Βρυξελών

Συνθήκη της Ρώμης- Συνθήκες της ΕΟΚ και EURATOM

Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα.

Υπεγράφη στις 18 Απριλίου 1951.

Τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952.

Έπαυσε να ισχύει στις 23 Ιουλίου 2002.

Σκοπός: η δημιουργία αλληλεξαρτήσεων στο κλάδο του άνθρακα και του χάλυβα, έτσι ώστε να μην μπορεί μια χώρα να κινητοποιεί τις ένοπλες δυνάμεις της χωρίς να το γνωρίζουν οι υπόλοιπες χώρες. Με αυτόν τον τρόπο καλλιεργήθηκε κλίμα εμπιστοσύνης και εκτονώθηκαν οι εντάσεις μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Κάθε φορά που προσχωρούν νέες χώρες στην ΕΕ, τροποποιούνται οι ιδρυτικές Συνθήκες :

1973 (Δανία, Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο)

1981 (Ελλάδα)

1986 (Ισπανία, Πορτογαλία)

1995 (Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία)

2004 (Τσεχική Δημοκρατία, Κύπρος, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία)

2007 (Βουλγαρία, Ρουμανία)

2013 (Κροατία)

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ –ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Οι στόχοι που ορίζονται στις συνθήκες της ΕΕ επιτυγχάνονται μέσω διαφόρων νομοθετικών πράξεων. Μερικές έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, άλλες όχι. Ορισμένες ισχύουν για όλες τις χώρες της ΕΕ, άλλες για μερικές μόνον από αυτές.

Κανονισμοί:

Οι κανονισμοί είναι δεσμευτικές νομοθετικές πράξεις. Η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ είναι υποχρεωτική. Για, παράδειγμα, όταν η ΕΕ θέλησε να προστατεύσει τις ονομασίες γεωργικών προϊόντων που προέρχονταν από συγκεκριμένες περιοχές όπως το ζαμπόν Πάρμας, το Συμβούλιο εξέδωσε έναν κανονισμό.

Οδηγίες:

Οι οδηγίες είναι νομοθετικές πράξεις που ορίζουν έναν στόχο τον οποίο πρέπει να επιτύχουν όλες οι χώρες μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, η κάθε χώρα αποφασίζει η ίδια τον τρόπο με τον οποίο θα επιτύχει τον επιδιωκόμενο στόχο. Αυτό συνέβη με την οδηγία περί οργάνωσης του χρόνου εργασίας, η οποία ορίζει ότι οι υπερβολικές υπερωρίες είναι παράνομες. Η οδηγία θεσπίζει ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης και τον μέγιστο αριθμό ωρών εργασίας, αλλά εναπόκειται σε κάθε χώρα να εκδώσει τους δικούς της νόμους για την εφαρμογή αυτών των κανόνων.

Αποφάσεις:

Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές μόνον για αυτούς στους οποίους απευθύνονται (π.χ. μια χώρα της ΕΕ ή μια μεμονωμένη εταιρία) και ισχύουν άμεσα. Για, παράδειγμα, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε απόφαση που επέβαλε πρόστιμο στη Microsoft για κατάχρηση θέσης στην αγορά.

Συστάσεις:

Οι συστάσεις δεν είναι δεσμευτικές. Η σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι η *διάρθρωση των μισθολογίων των εργαζομένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα δεν πρέπει να ενθαρρύνει την ανάληψη υπερβολικού κινδύνου*, δεν είχε νομικές συνέπειες. Η έκδοση σύστασης δίνει τη δυνατότητα στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους και να υποδείξουν μια γραμμή δράσης χωρίς όμως να επιβάλλουν νομική υποχρέωση στους αποδέκτες της σύστασης.

Γνώμες:

Οι γνώμες είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει στα θεσμικά όργανα να εκφράζουν μια άποψη με μη δεσμευτικό τρόπο, δηλαδή χωρίς να επιβάλλουν νομικές υποχρεώσεις στους αποδέκτες. Οι γνώμες δεν είναι δεσμευτικές. Εκδίδονται από τα κύρια θεσμικά όργανα της ΕΕ (την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο), την

Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Κατά την κατάρτιση των νόμων, οι επιτροπές διατυπώνουν τη γνώμη τους με βάση τη συγκεκριμένη οπτική γωνία περιφερειακών, οικονομικών ή κοινωνικών παραγόντων. Για παράδειγμα, η Επιτροπή των Περιφερειών εξέδωσε γνώμη για τη δέσμη μέτρων *Καθαρός αέρας για την Ευρώπη*

2.5.3 Εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ

Το ευρωπαϊκό δίκαιο παρέχει δικαιώματα και επιβάλλει υποχρεώσεις όχι μόνο στα κράτη μέλη αλλά και στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, για τους οποίους ισχύουν άμεσα ορισμένοι κανόνες. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του νομικού συστήματος των κρατών μελών, τα οποία είναι πρωτίστως υπεύθυνα για την ενσωμάτωση των εν λόγω κανόνων στο εθνικό σύστημα και για την ορθή εφαρμογή τους. Δικαιούστε λοιπόν να απαιτείτε από τις εθνικές αρχές ολόκληρης της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σέβονται τα ευρωπαϊκά δικαιώματα τους.

Εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ από τα κράτη μέλη

Πως εφαρμόζεται το δίκαιο της ΕΕ

- ❖ Δεν μεταφέρει τις οδηγίες της ΕΕ στο εθνικό του δίκαιο και δεν θα ανακοινώσει στην Επιτροπή τι μέτρα έχει λάβει
- ❖ Ή αν υπάρχουν υποψίες ότι το κράτος μέλος παραβιάζει την νομοθεσία της ΕΕ (αν δεν είναι δυνατή η εξεύρεση λύσης σε αρχικό στάδιο, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει επίσημη διαδικασία επί παραβάσει και, ενδεχομένως το κράτος στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Εθνικές νομοθεσίες (Eur-Lex)

- ❖ Πρόσβαση στις επίσημες βάσεις δεδομένων της εθνικής νομοθεσίας 28 κρατών μελών.

Νομική συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων της ΕΕ

- ❖ Ευρωπαϊκή δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις (συνεργασία μεταξύ εθνικών δικαστηρίων σε αστικές υποθέσεις).
- ❖ EUROJUST-Μονάδα δικαστικής συνεργασίας της ΕΕ (βελτίωση του συντονισμού μεταξύ κρατών μελών για την αντιμετώπιση του διασυνοριακού και οργανωμένου εγκλήματος).
- ❖ Ευρωπαϊκή πύλη ηλεκτρονικής δικαιοσύνης

2.6 Θεωρία της οικονομικής ολοκλήρωσης

2.6.1 Ορισμός και μορφές οικονομικής ολοκλήρωσης

Ο όρος «οικονομική ολοκλήρωση ή ενοποίηση»(economic integration) χρησιμοποιείται συχνά με διάφορες έννοιες, από διαφορετικούς συγγραφείς, σε διαφορετικές εποχές.

Ο Ολλανδός οικονομολόγος Jan Tinbergen υποστηρίζει ότι η οικονομική ολοκλήρωση ταυτίζεται με τις συνθήκες ελεύθερου εμπορίου. Ο Αμερικανός οικονομολόγος K.P. Kindleberger καταλήγει σε έναν ορισμό περισσότερο αυστηρό, από επιστημονική άποψη, οι προϋποθέσεις του οποίου είναι σχετικά δύσκολο να απαντηθούν στην πράξη. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό οικονομική ολοκλήρωση σημαίνει εξίσωση των τιμών συντελεστών παραγωγής, η οποία μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσα από τη μετακίνηση των συντελεστών παραγωγής χωρίς παράλληλες εμπορικές ανταλλαγές, είτε μέσα από τις εμπορικές ανταλλαγές χωρίς παράλληλη μετακίνηση των συντελεστών παραγωγής.

Ο B.Balassa επισημαίνει ότι οικονομική ενοποίηση σημαίνει έλλειψη διακριτικής μεταχείρισης από τις κρατικές αρχές μεταξύ των οικονομικών μονάδων με βάση τη χώρα στην οποία είναι εγκατεστημένες. Αυτό σημαίνει με απλά λόγια τελωνειακή ένωση και εναρμόνιση φορολογίας για τα αγαθά και ελευθερία μετανάστευσης, κοινή νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, πολιτική αγοράς κεφαλαίων κτλ.

Άλλοι οικονομολόγοι θεωρούν ότι η οικονομική ολοκλήρωση επιτυγχάνεται όταν τα μέλη μιας κοινωνίας επιτυγχάνουν ίση μεταχείριση, ίσες ευκαιρίες και τον ίδιο βαθμό ελευθερίας στην πραγματοποίηση των σκοπών τους.

Στο πλαίσιο αυτό με τον όρο «οικονομική ολοκλήρωση» ή «ενοποίηση» εννοούμε την απομάκρυνση όλων των εμποδίων που υπάρχουν και εμποδίζουν:

- Το εμπόριο μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρών
- Την ελεύθερη κυκλοφορία των παραγωγικών συντελεστών
- Την εναρμόνιση ή και ενοποίηση ορισμένων πολιτικών με σκοπό την επίτευξη οικονομικών στόχων, δηλαδή τη δημιουργία κάποιας μορφής οικονομικής ένωσης.

Οι οικονομικοί αυτοί στόχοι κυρίως στη δημιουργία ευρύτερης αγοράς σε σχέση με εκείνη που υπήρχε προηγουμένως σε κάθε χώρα ξεχωριστά, γεγονός που οδηγεί αναμφίβολα σε ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. Θα ήταν ίσως σκόπιμο στο σημείο αυτό να επισημανθεί η διάκριση μεταξύ των όρων «οικονομική ενοποίηση ή ολοκλήρωση» και «συνεργασία». Ως συνεργασία νοείται η προσπάθεια μείωσης ή εξασθένησης των εμποδίων στο εμπόριο σε διάφορους τομείς με βάση διεθνείς συνθήκες και συμφωνίες, ενώ ως ολοκλήρωση νοείται η απομάκρυνση ή και εξάλειψη των εμποδίων αυτών μεταξύ των Κρατών εκφράζει τελικά την καλύτερη

εναλλακτική λύση(second best solution) στο μέτρο που δεν είναι εφικτή η άριστη λύση η οποία συνίσταται στην επικράτηση του ελεύθερου εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα.

2.6.2 Μορφές της Οικονομικής Ολοκλήρωσης της Ευρώπης

Τα βασικά στάδια για την οικονομική ολοκλήρωση της Ευρώπης:

- Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών ή Ελεύθερου Εμπορίου(Free Trade Area)
- Τελωνιακή Ένωση(Union Douaniere)
- Κοινή Αγορά(Common Market)
- Οικονομική Ένωση(Union Economique)
- Πλήρης Οικονομική Ενοποίηση(Complete Economic Integration)
- Το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου

- Ζώνη του Ελεύθερων Συναλλαγών ή Ελεύθερου Εμπορίου(Free Trade Area)

Στο πλαίσιο της Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (Z.E.E) οι Χώρες που συμμετέχουν καταργούν τους δασμούς και τους λοιπούς περιορισμούς στο μεταξύ τους εμπόριο, διατηρώντας παράλληλα η καθεμιά τους το εξωτερικό της δασμολόγιο για τις εισαγωγές της από Τρίτες Χώρες. Η Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών μπορεί να αφορά είτε σε όλα τα προϊόντα των χωρών-μελών της, οπότε χαρακτηρίζεται ως πλήρης ελεύθερη ζώνη εμπορίου, είτε σε ορισμένα εξ αυτών, είτε σε ορισμένο κλάδο, οπότε χαρακτηρίζεται ως κλαδική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών(EZEΣ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα(EKAX).

- Τελωνιακή Ένωση(Union douaniere)

Οι χώρες-μέλη όχι μόνο καταργούν τους δασμούς και λοιπούς περιορισμούς στο εμπόριο μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό της προηγούμενης μορφής αλλά επιπλέον εφαρμόζουν κοινό δασμολόγιο στις εισαγωγές τους από τρίτες χώρες χαρακτηριστικό που τη διαφοροποιεί από την προηγούμενη μορφή.

- Κοινή Αγορά(Common Market)

Είναι η μορφή οικονομικής ενοποίησης όπου εκτός από τα χαρακτηριστικά της προηγούμενης, κατάργηση δασμών και λοιπών περιορισμών στο εμπόριο μεταξύ των χωρών-μελών της και θέσπιση κοινού εξωτερικού δασμολογίου καταργούνται τα εμπόδια και οι περιορισμοί στην ελεύθερη διακίνηση των παραγωγικών συντελεστών μεταξύ των κρατών μελών.

- Οικονομική Ένωση(Union Economique)

Εκτός από τα χαρακτηριστικά της Κοινής Αγοράς περιλαμβάνει την εναρμόνιση της Οικονομικής Πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών σε διάφορους τομείς της όπως νομισματική πολιτική, οικονομική πολιτική κτλ.

- Πλήρης Οικονομική Ενοποίηση(Complete Economic Integration)

Είναι η μορφή όπου πέραν της εναρμόνισης της Οικονομικής Πολιτικής, τα Κράτη-Μέλη της αποφασίζουν την πλήρη ενοποίηση και όχι μόνο την εναρμόνιση της οικονομικής τους πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική πολιτική δεν ασκείται πλέον από την κάθε χώρα μέλος αλλά από υπερεθνικά και κοινοτικά όργανα των οποίων οι αποφάσεις έχουν δεσμευτική ισχύ για τις Κυβερνήσεις των κρατών μελών.

2.6.3 Θεωρία των Ζωνών Ελεύθερου Εμπορίου ή Συναλλαγών (Z.E.E).

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου είναι η μορφή οικονομικής ενοποίησης όπου χώρες- μέλη καταργούν τους δασμούς μεταξύ τους, αλλά κάθε μια διατηρεί το εθνικό της δασμολόγιο στις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Η ύπαρξη διαφορετικού εξωτερικού δασμολογίου από κάθε χώρα-μέλος της Z.E.E δημιουργεί το πρόβλημα της *παρέκκλισης του εμπορίου*. Ως πρόβλημα παρέκκλισης εμπορίου θεωρείται η επιλογή της διενέργειας του εμπορίου ανάμεσα σε χώρα –μέλος της Z.E.E., που θέτει υψηλό εξωτερικό δασμό, με τρίτες χώρες, μέσω άλλης χώρας – μέλους που επιβάλλει χαμηλότερους εξωτερικούς δασμούς. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η χώρα – μέλος που επιβάλλει υψηλό εξωτερικό δασμό αντί να εισάγει απευθείας από την Τρίτη χώρα εισάγει από άλλη χώρα –μέλος η οποία επιβάλλει χαμηλό εξωτερικό δασμό, η οποία με την σειρά της εισάγει από την Τρίτη χώρα. Αυτό γίνεται διότι με τον τρόπο αυτό η τιμή του προϊόντος στην αρχική χώρα- μέλος θα είναι μικρότερη. Έτσι όμως η χώρα με τον υψηλό δασμό, αφού δε συναλλάσσεται απευθείας με την Τρίτη χώρα, στερείται σημαντικών δασμολογικών εσόδων.

Προκειμένου να παύσει να υφίσταται το φαινόμενο αυτό, οι χώρες της Z.E.E , υιοθετούν *τους κανόνες προέλευσης*. Σύμφωνα με τους κανόνες αυτούς μόνο τα προϊόντα που παράγονται στις χώρες – μέλη της Z.E.E, διακινούνται ελεύθερα. Αντίθετα τα προϊόντα που προέρχονται από τρίτες χώρες υπόκεινται σε δασμό. Υπάρχει όμως μια δυνατότητα παράκαμψης των κανόνων αυτών, η λεγόμενη

δυνατότητα έμμεσης παρέκκλισης του εμπορίου. Αυτή δημιουργείται όταν η χώρα – μέλος με το χαμηλότερο δασμό ικανοποιεί τη εγχώρια ζήτηση με εισαγωγές από τρίτες χώρες ενώ εξάγει το δικό της όμοιο προϊόν στις χώρες- μέλη με τον υψηλότερο δασμό.

2.6.4 Τελωνιακή Ένωση(Union Douaniere)

Τελωνιακή Ένωση(Union douaniere): Οι χώρες – μέλη όχι μόνο καταργούν τους δασμούς και λοιπούς περιορισμούς στο εμπόριο μεταξύ τους – χαρακτηριστικό της προηγούμενης μορφής- αλλά επιπλέον εφαρμόζουν κοινό δασμολόγιο στις εισαγωγές τους από τις τρίτες χώρες- χαρακτηριστικό που τις διαφοροποιεί από την προηγούμενη μορφή.

Εισαγωγή: Η θεωρία των Τελωνιακών Ενώσεων αποτελεί τον κύριο κορμό της θεωρίας της οικονομικής ολοκλήρωσης και σχετικά ξεκίνησε πρόσφατα (1950) από το άρθρο του Καθηγητή Viner με τίτλο «Το ζήτημα των Τελωνιακών Ενώσεων» . Αντικείμενο της είναι η εξέταση της επίδρασης από τη δημιουργία Τελωνιακής Ένωσης επί της ευημερίας κάθε μιας από τις χώρες που συμμετέχουν σε αυτήν, επί της Ένωσης, ως συνόλου και επί της διεθνούς οικονομίας.

Αφορμή για την ανάπτυξη της θεωρίας αυτής ήταν ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, οι τραγικές επιπτώσεις του οποίου αύξησαν μεταπολεμικά το ενδιαφέρον για οικονομικές ενώσεις, γεγονός που οδήγησε σε πολλές εμπορικές ομαδοποιήσεις χωρών.

Η ανάλυση σε ένα πρώτο επίπεδο θα είναι στατιστικού χαρακτήρα, θα ασχοληθεί δηλαδή με τις επιπτώσεις, από τη δημιουργία μιας Τελωνιακής Ένωσης, επί της ευημερίας μέσω των επιδράσεων που αυτή (Η Τελωνιακή Ένωση) θα ασκήσει επί του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας. Οι υπόλοιπες επιπτώσεις από την δημιουργία Τελωνιακών Ενώσεων θα εξετασθούν στο παρακάτω σημείο με τίτλο «Λοιπές επιδράσεις των Τελωνιακών Ενώσεων».

Στατιστικές επιδράσεις της Τελωνιακής Ένωσης : Η παρακάτω ανάλυση στηρίζεται στις εξής υποθέσεις:

- ✓ Η τιμή αυξάνεται κατά το ποσό του δασμού χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τυχόν αντιδράσεις των ξένων προμηθευτών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μεταβολές τιμών και όρων εμπορίου.
- ✓ Οι δυνατότητες υποκατάστασης μεταξύ των αγαθών είναι ανύπαρκτες (μηδενικές).

Δημιουργία και καταστροφή του εμπορίου: Τα δυο βασικά χαρακτηριστικά της Τελωνειακής Ένωσης, όπως είδαμε και προηγουμένως είναι:

- ✓ Η κατάργηση των δασμών και των λοιπών συναφών περιορισμών στο εμπόριο μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν σε αυτήν.
- ✓ Η θέσπιση κοινού δασμολογίου με όλες τις ρυθμίσεις που αφορούν στο εμπόριο με τρίτες χώρες.
- ✓ Η κατάρτιση των δασμών στο εμπόριο μεταξύ των χωρών- μελών μιας Ένωσης είναι σαφές ότι οδηγεί σε μείωση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων από τις χώρες –μέλη σε σχέση με εκείνες των παραγομένων στη χώρα και των εισαγομένων από τις τρίτες χώρες (εκτός Ένωσης). Αυτό σημαίνει ότι μια χώρα- μέλος θα προτιμήσει να υποκαταστήσει την παραγωγή προϊόντων από εισαγωγές των ιδίων προϊόντων προερχόμενες από άλλες χώρες.- μέλη αφού η τιμές των τελευταίων είναι μικρότερες. Επίσης, επειδή η τιμή του εισαγόμενου προϊόντος είναι μικρότερη, θα έχουμε και αύξηση της κατανάλωσης του (στην περίπτωση που η ζήτηση του δεν είναι πλήρως ανελαστική). Στην περίπτωση αυτή έχουμε δημιουργία εμπορίου (trade creation). Σε γενικές γραμμές, δημιουργία εμπορίου είναι η μετατόπιση από τον εγχώριο παραγωγό υψηλού κόστους, προς τον παραγωγό χαμηλότερου κόστους τού εταίρου, γεγονός που συνεπάγεται μεταστροφή της κατανάλωσης από υψηλότερου κόστους εγχώρια προϊόντα σε χαμηλότερου κόστους προϊόντα του εταίρου.

Η μεταστροφή αυτή της κατανάλωσης έχει, βασικά δύο συνέπειες:

- ✓ Εξαφάνιση της εγχώριας παραγωγής και υποκατάσταση της από εισαγωγές από χώρα – μέλος της Ένωσης (αποτέλεσμα στην παραγωγή).
- ✓ Αύξηση της κατανάλωσης υποκατάστατων προϊόντων του εταίρου τα οποία έχουν χαμηλότερο κόστος (αποτέλεσμα στην κατανάλωση).

Το αποτέλεσμα στην παραγωγή παριστά την εξοικονόμηση παραγωγικών συντελεστών οι οποίοι προηγουμένως απασχολούνταν στην εγχώρια παραγωγή. Το αποτέλεσμα στην κατανάλωση παριστά την αύξηση του πλεονάσματος του καταναλωτή, λόγω της υποκατάστασης προϊόντων υψηλού κόστους από προϊόντα χαμηλού κόστους.

Η δημιουργία εμπορίου, γενικά, έχει θετικές επιπτώσεις σε καθεμία από τις χώρες- μέλη της Τελωνειακής Ένωσης, αλλά και στην Ένωση ως σύνολο, αφού βελτιώνει την κατανομή των παραγωγικών συντελεστών μετατοπίζοντας την παραγωγή στη χώρα με το συγκριτικό μειονέκτημα. Έτσι η συνολική παραγωγή και η ευημερία μιας χώρας ή της Ένωσης ως σύνολο αυξάνονται. Κατά τούτο η δημιουργία εμπορίου είναι επωφελής και επιθυμητή.

Αντίθετα η θέσπιση κοινού εξωτερικού δασμολογίου από τις χώρες της Τελωνειακής Ένωσης έναντι των τρίτων χωρών είναι σαφές ότι οδηγεί σε αντικατάσταση του

παραγωγού χαμηλού κόστους που βρίσκεται μέσα στην Τελωνειακή Ένωση. Το γεγονός αυτό ονομάζεται *Μεταστροφή Εμπορίου (Trade Diversion)*. Σε γενικές γραμμές εκτροπή εμπορίου είναι η μεταστροφή των εισαγωγών από τρίτες χώρες (εκτός Τ.Ε) με χαμηλότερο κόστος, σε χώρες-μέλη της Τελωνειακής Ένωσης με υψηλότερο κόστος. Ο συνολικός αυτό αναπροσανατολισμός της πηγής των εισαγωγών είναι το αθροιστικό αποτέλεσμα δυο ταυτόχρονων επιδράσεων:

- ✓ Υποκατάσταση προϊόντων προελεύσεως από χώρες εκτός Τελωνειακής Ένωσης με ομοιογενή προϊόντα υψηλότερου κόστους προελεύσεως από τις χώρες- μέλη.
- ✓ Υποκατάσταση προϊόντων προελεύσεως από χώρες εκτός Τελωνειακής Ένωσης με παρόμοια προϊόντα υψηλότερου κόστους προελεύσεως από τις χώρες – μέλη.

Οι δυο παρακάτω επιδράσεις, αθροιστικά, αποτελούν το *αποτέλεσμα της εκτροπής εμπορίου* , που είναι αρνητικό για την ευημερία.

Η παραπάνω ανάλυση καθίσταται σαφέστερη στο παρακάτω αριθμητικό παράδειγμα (βλ.πιν.2&3).

Υποθέτουμε ότι υπάρχουν τρεις χώρες Α, Β και Γ οι οποίες παράγουν δυο προϊόντα (τα ίδια) η κάθε μια (έστω τα προϊόντα Χ,Ψ).

Πίνακας 2: Δημιουργία εμπορίου

	ΧΩΡΑ Α	ΧΩΡΑ Β	ΧΩΡΑ Γ
Μέσο κόστος του προϊόντος Χ (ανά μονάδα)	110	100	90
Τιμή του προϊόντος Χ στην χώρα Α όταν αυτή θέτει δασμό 30%	110	130	117
Τιμή του προϊόντος Χ στην χώρα Α μετά την επιβολή Κοινού Εξωτερικού Δασμού 30%	110	130	90
Μέσο κόστος του προϊόντος Ψ (ανά μονάδα)	210	190	200
Τιμή του προϊόντος Ψ στην χώρα Α όταν αυτή θέτει δασμό 10%	210	209	220
Τιμή του προϊόντος Ψ στη χώρα Α μετά την Τ.Ε και την επιβολή Κοινού Εξωτερικού	210	209	200

Η χώρα Α είναι παραγωγός υψηλού κόστους και στα 2 προϊόντα, ενώ η Γ είναι παραγωγός χαμηλού κόστους για το προϊόν Χ και η Β παραγωγής χαμηλού κόστους στο Ψ. Αν δεν υπήρχαν περιορισμοί στο εμπόριο θα έπρεπε η χώρα Α να πάψει να παράγει τα προϊόντα Χ και Ψ, τα οποία θα έπρεπε να εισαγάγει από τις χώρες χαμηλότερου κόστους Γ και Β αντίστοιχα.

Ας υποθέσουμε ότι η χώρα Α επιβάλλει δασμό (ad valorem) στις εισαγωγές από τις άλλες χώρες ύψους 30% και 10% αντίστοιχα για τα προϊόντα Χ και Ψ. Στην περίπτωση αυτή η χώρα παύει να εισάγει το προϊόν Χ από την χώρα Γ αφού αυτό, λόγω του δασμού, καθίσταται ακριβότερο (το οποίο θα παράγει εγχωρίας), ενώ συνεχίζει- παρά το δασμό- να εισάγει το προϊόν Ψ από τη χώρα Β. Έστω ότι οι χώρες Α και η Γ δημιουργούν Τελωνειακή Ένωση. Οι επιδράσεις που θα προκύψουν στο εμπόριο από την ενέργεια αυτή παρουσιάζονται στους πίνακες. Πιο συγκεκριμένα, οι αγοραστές της χώρας Α θα προμηθεύονται το προϊόν Χ στην τιμή της χώρας Γ, αφού καταργείται στο μεταξύ τους εμπόριο ο δασμός 30%. Οι εισαγωγές από τη χώρα Γ αντιπροσωπεύουν τη δημιουργία του εμπορίου και η χαμηλότερη τιμή τους τις θετικές επιδράσεις από αυτό.

Στην περίπτωση όμως του αγαθού Ψ θα υπάρχει αντίθετη εξέλιξη.

Η επιβολή κοινού εξωτερικού δασμού 10%, καθώς και η κατάργηση του δασμού μεταξύ των χωρών Α και Γ λόγω της Γ.Ε., στρέφει τους αγοραστές της χώρας Α να αγοράζουν το προϊόν Ψ από τη χώρα Γ και όχι από την χώρα Β η οποία, αν έχει το χαμηλότερο κόστος παραγωγής (τιμή), αυτό, τεχνητά, λόγω του κοινού εξωτερικού δασμού και της κατάργησης του δασμού στο εμπόριο του προϊόντος Ψ μεταξύ των χωρών Α και Γ, αυξάνεται σε επίπεδο υψηλότερου εκείνου της χώρας Γ.

Η στροφή των εισαγωγών από τη χώρα χαμηλού κόστους Β σε εκείνη με σχετικά υψηλότερο κόστος (Γ) αντιπροσωπεύει τη μεταστροφή του εμπορίου. Η μεταστροφή όμως αυτή συνοδεύεται από αρνητικές επιδράσεις, αφού οι εισαγωγές του προϊόντος Ψ είναι πλέον ακριβότερες.

Το εάν μια Τ.Ε είναι επωφελής ή όχι (με βάση τις στατιστικές επιδράσεις), εξαρτάται από το μέγεθος των δυο παραπάνω περιγραφόμενων αποτελεσμάτων. Έτσι, αν το αποτέλεσμα της δημιουργίας εμπορίου είναι σημαντικότερο του αποτελέσματος μεταστροφής, η Τ.Ε θεωρείται επωφελής και αντιστρόφως.

2.6.5 Προσδιοριστικοί παράγοντες των επιδράσεων στο εμπόριο και στην ευημερία:

Οι επιδράσεις από τη δημιουργία Τ.Ε που περιγράφηκαν στις προηγούμενες παραγράφους, η κατεύθυνση τους και τελικά ο βαθμός επιτυχίας της Τ.Ε εξαρτάται από σειρά προσδιοριστικών παραγόντων οι οποίοι παρουσιάζονται στην συνέχεια:

1. *Η ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των χωρών- μελών της Τ.Ε.* Αν οι οικονομίες των χωρών, πριν από τη δημιουργία της Τ.Ε., ήταν συμπληρωματικές, η δημιουργία της Τ.Ε δεν επιφέρει δημιουργία εμπορίου και συνεπώς αύξηση της ευημερίας αφού οι εν λόγω χώρες θα είχαν, πριν τη δημιουργία της Τ.Ε, αναπτύξει το εμπόριο μεταξύ τους, εξειδικευόμενες στους τομείς που η κάθε μια διέθετε συγκριτικό πλεονέκτημα. Απεναντίας, αν οι οικονομίες των χωρών, πριν τη δημιουργία της Τ.Ε., ήταν ανταγωνιστικές, μετά τη δημιουργία της Τ.Ε υπάρχει έδαφος για δημιουργία της Τ.Ε υπάρχει έδαφος για δημιουργία εμπορίου από την οποία θα προκύψουν θετικές επιδράσεις στην ευημερία. Με βάση τη θέση αυτή, η δημιουργία Τ.Ε από τις αρχικές χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (όλες βιομηχανικές, άρα μη συμπληρωματικές), οδήγησαν σε σημαντικά οφέλη.
2. *Το μέγεθος της Τ.Ε:* Όσο μεγαλύτερη είναι η Τ.Ε., όσο μεγαλύτερο δηλαδή είναι το ποσοστό του παγκόσμιου εμπορίου και της παγκόσμιας παραγωγής που αυτή αντιπροσωπεύει, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η πιθανότητα δημιουργίας εμπορίου (και άρα θετικών επιδράσεων στην ευημερία) και η μικρότερη η πιθανότητα οι πιο αποτελεσματικοί παραγωγοί που βρίσκονται εκτός Τ.Ε . Απεναντίας, όσο μικρότερη είναι η Τ.Ε ., τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα οι παραγωγοί χαμηλού κόστους να βρίσκονται εκτός Τ.Ε και τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα υπερίσχυσης των αρνητικών επιδράσεων της μεταστροφής του εμπορίου.
3. *Οι διαφορές στο κόστος παραγωγής των χωρών πριν την δημιουργία της Τ.Ε:* Όσο πιο έντονες είναι οι διαφορές αυτές τόσο μεγαλύτερα είναι τα περιθώρια ανάπτυξης εμπορίου μετά τη δημιουργία της Τ.Ε., είναι μεγαλύτερη η δημιουργία εμπορίου και συνακόλουθα η αύξηση της ευημερίας που προκύπτει.
4. *Το ύψος των κοινών δασμών:* Όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος των κοινών δασμών των χωρών- μελών της Τ.Ε., τόσο μεγαλύτερα είναι τα περιθώρια δημιουργίας εμπορίου (με όλες τις θετικές επιδράσεις που αυτή έχει), αφού ο υψηλός δασμός αποτρέπει τη εισαγωγή στην Τ.Ε προϊόντων χαμηλού κόστους. Απεναντίας, όσο χαμηλότερο είναι το ύψος του κοινού δασμού, τόσο μικρότερη είναι η έκταση των αρνητικών επιδράσεων από μεταστροφή του εμπορίου.
5. *Το κόστος μεταφοράς:* Η έως τώρα ανάλυση, όπως έχουμε επισημάνει, στηριζόταν στην ύπαρξη μηδενικού κόστους μεταφοράς, στηριζόταν δηλαδή στις πραγματικές διαφορές στο κόστος παραγωγής. Όσο

μεγαλύτερο είναι το κόστος μεταφοράς, τόσο περισσότερο αλλοιώνονται οι διαφορές σε επίπεδο κόστους παραγωγής και συνεπώς περιορίζονται τα περιθώρια για την ανάπτυξη του εμπορίου, με ότι αρνητικό αυτό συνεπάγεται.

6. *Η ελαστικότητα ζήτησης και προσφοράς*: Όσο περισσότερο ελαστική είναι η ζήτηση, τόσο περισσότερο αυτή κατευθύνεται στον παραγωγό χαμηλού κόστους. Επίσης όσο περισσότερο ελαστική είναι η προσφορά, τόσο περισσότερο αυτή εκμεταλλεύεται τις ευκαιρίες που της χορηγεί η ανταγωνιστικότητα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης αγοράς. Εν κατακλείδι, μπορεί να υποστηριχθεί ότι, όσο μεγαλύτερες είναι οι εμπορικές συναλλαγές εντός της Τ.Ε. και όσο μικρότερες είναι οι εισαγωγές από τρίτες χώρες, τόσο μεγαλύτερα είναι τα οφέλη και μικρότερες οι ζημιές, αφού οι θετικές επιπτώσεις από τη φιλευθεροποίηση του εμπορίου υπερσχύει των αρνητικών επιπτώσεων από τις στρεβλώσεις του εμπορίου.

Δυναμικές επιδράσεις των Τελωνειακών Ενώσεων:

Εκτός από τις στατιστικές επιδράσεις των Τ.Ε. υπάρχουν και άλλου τύπου επιδράσεις, γνωστές ως δυναμικές επιδράσεις. Με τον όρο δυναμικές επιδράσεις εννοούνται:

1. Οι επιδράσεις από την αύξηση του μεγέθους της αγοράς στην αποτελεσματικότητα των παραγωγικών συντελεστών.
2. Οι επιδράσεις από την αύξηση του μεγέθους της αγοράς στο μέγεθος και στο ρυθμό αύξησης των επενδύσεων.

Γενική είναι η πεποίθηση ότι η παραπάνω επιδράσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές και θετικές. Σημαντικότερες από τις στατιστικές επιδράσεις που εξετάστηκαν στις προηγούμενες παραγράφους. Η ανάλυση των επιδράσεων αυτών δεν είναι εύκολο να λάβει χώρα, δυσκολότερη δε είναι η μέτρηση τους. Έτσι παρέλκει η εξέταση τους. Δεν πρέπει όμως να μας διαφεύγουν ούτε στιγμή, διότι πολλές φορές μπορούν να υπερκεράσουν τυχόν αρνητικές επιδράσεις και έτσι να δικαιολογούν τη συμμετοχή μιας χώρας σε Τ.Ε.

Λοιπές επιδράσεις των Τελωνειακών Ενώσεων:

Διακρίνουμε

1. **Επιδράσεις επί των όρων του εμπορίου:** Από την προηγούμενη ανάλυση διαπιστώνεται ότι η προσφορά της χώρας εκτός Τ.Ε ήταν πλήρως ελαστική. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η δημιουργία των Τ.Ε να μην επηρεάζει τους όρους του εμπορίου της Τ.Ε με τις τρίτες χώρες. Η εν λόγω υπόθεση έχει βάση μόνο στην περίπτωση όπου έχουμε να κάνουμε με Τ.Ε , μεταξύ των μικρών χωρών, όπου η ζήτηση για εισαγωγές είναι μικρή. Απεναντίας, η δημιουργία μεγάλων Τ.Ε, όπου οι οικονομίες των συμμετεχουσών χωρών- μελών είναι σημαντικές σε σχέση με την διεθνή οικονομία, μπορεί να επηρεάσει τις διεθνείς τιμές και συνακόλουθα τους όρους εμπορίου μεταξύ των χωρών-μελών της Τ.Ε., και των τρίτων χωρών. Στην περίπτωση αυτή ακόμη και η μεταστροφή εμπορίου (με τα γνωστά αρνητικά αποτελέσματα), μπορεί να αντισταθμιστεί ή και να υπερκερασθεί ακόμη, από μια βελτίωση των όρων εμπορίου, με αποτέλεσμα η δημιουργία της Τ.Ε να είναι τελικά επωφελής.

Η ζήτηση των χωρών- μελών μια Τ.Ε, από τρίτες χώρες είναι λογικό να μειωθεί, μετά τη δημιουργία Τ.Ε., λόγω της μεταστροφής του εμπορίου. Τούτο σημαίνει ότι οι όροι εμπορίου της Τ.Ε., με τις τρίτες χώρες θα βελτιωθούν. Αντίθετα, οι όροι εμπορίου μπορεί να χειροτερεύσουν εάν η ζήτηση αυξηθεί. Τούτο όμως μπορεί να συμβεί μόνο στην περίπτωση όπου ο κοινός δασμός που επιβάλλει η Τ.Ε., είναι πολύ χαμηλότερος από εκείνον που επέβαλαν οι χώρες- μέλη πριν τη δημιουργία της Τ.Ε.

Σε γενικές γραμμές η Τ.Ε., δημιουργεί καθαρή εκτροπή εμπορίου, οι όροι εμπορίου της είναι πιθανό να βελτιωθούν και το όφελος από τη βελτίωση αυτή μπορεί να αντισταθμίσει, μερικά τουλάχιστον, το κόστος από την καταστροφή του εμπορίου.

Χρήσιμο είναι να επισημανθεί ότι η έκταση του οφέλους για μια χώρα που προέρχεται από τη βελτίωση των όρων εμπορίου εξαρτάται από δυο ακόμα παράγοντες:

Από τη συμμετοχή της σε μια όσο το δυνατό πιο μεγάλη Τ.Ε. Αυτό συμβαίνει διότι η συμμετοχή μιας χώρας σε Τ.Ε., αυξάνει τη διαπραγματευτική της δύναμη. Έτσι το όφελος από τη βελτίωση των όρων εμπορίου είναι, για μια χώρα, μεγαλύτερο όταν αυτή συμμετέχει σε μια Τ.Ε., παρά αν ενεργούσε μόνη. Μάλιστα το όφελος είναι τόσο μεγαλύτερο όσο μεγαλύτερη είναι η Τ.Ε., είναι ευθέως ανάλογο της διαπραγματευτικής δύναμης της χώρας- μέλους .

Από το ύψος των δασμών που επιβάλλουν οι χώρες εκτός Τ.Ε., στις εξαγωγές των χωρών- μελών της Τ.Ε. Όσο υψηλότεροι είναι οι δασμοί των τράπων χωρών στις εισαγωγές από χώρες- μέλη της Τ.Ε., τόσο λιγότερο βελτιώνονται οι όροι του εμπορίου.

2. Τελωνειακές Ενώσεις και οικονομίες κλίμακας:

Η ύπαρξη οικονομιών κλίμακας σε μία Τ.Ε, σημαίνει ότι το προϊόν παράγεται κάτω από συνθήκες φθίνοντος κόστους στις χώρες- μέλη της. Θα εξετάσουμε δύο εναλλακτικές καταστάσεις, δηλ.

- I. Μία τελωνειακή ένωση όπου οι χώρες- μέλη, πριν τη δημιουργία της, επιβάλλουν τον ίδιο δασμό, τον οποίο υιοθετούν ως κοινό δασμό μετά την δημιουργία της Ένωσης.
- II. Μία τελωνειακή ένωση όπου οι χώρες- μέλη, προ της δημιουργίας της, επιβάλλουν διαφορετικούς δασμούς και ο κοινός δασμός- μετά τη δημιουργία της Τελωνειακής Ένωσης-καθορίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε το άθροισμα της τιμής του εισαγόμενου προϊόντος και του δασμού να μην ξεπερνά το μέσο κόστος παραγωγής του προϊόντος στην εγχώρια αγορά.

1. **Πρώτη κατάσταση:** Η δημιουργία της τελωνειακής ένωσης δεν επηρεάζει τις τιμές που αντιμετωπίζουν οι καταναλωτές και συνεπώς η δημιουργία της δεν επιδρά στην κατανάλωση.

Υποθέτουμε κατά αρχήν ότι το προϊόν παράγεται και στις δυο χώρες- μέλη της τελωνειακής ένωσης (η τελωνειακή ένωση αποτελείται από δύο χώρες – μέλη), η δημιουργία της οποίας θα οδηγήσει στην ανάληψη της συνολικής παραγωγής της ένωσης από τη μία χώρα- έστω τη χώρα X. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού θα είναι η αύξηση της παραγωγής του προϊόντος στη χώρα X και η μείωση του μέσου και συνολικού κόστους παραγωγής του. Η μείωση αυτή του κόστους παραγωγής διασπάται σε δυο τμήματα:

- a) Στο κόστος από την αντικατάσταση ακριβότερης παραγωγής που γίνεται στη χώρα X. Το αποτέλεσμα αυτό οικειοποιείται η χώρα X, διότι η τιμή του προϊόντος στη χώρα Ψ έχει υποτεθεί σταθερή και ίση με την διεθνή συν το δασμό και,
- b) Στο κόστος από τη μείωση του κόστους παραγωγής στη χώρα X, οποία προκύπτει από την αύξηση της παραγωγής και την ύπαρξη οικονομιών κλίμακας. Αυτού του είδους η επίδραση ονομάζεται Επίδραση από τη Μείωση του Κόστους Παραγωγής (Cost reduction effect).

Υποθέτουμε στη συνέχεια ότι το προϊόν παράγεται μόνο στη χώρα (π.χ. τη χώρα Ψ), ενώ η άλλη χώρα (η X) το εισάγει από τον τρίτο κόσμο. Η δημιουργία της Τελωνειακής Ένωσης θα επιφέρει την εκτροπή του εμπορίου της χώρας X, δηλαδή η τελευταία αντί να εισάγει από τις τρίτες χώρες θα εισάγει από τη χώρα Ψ. Η επίδραση και εδώ είναι διπλή:

- a) Στροφή του εμπορίου από τις τρίτες χώρες στη χώρα Ψ(πρόκειται για εκτροπή του εμπορίου- αρνητική επίδραση η οποία ισούνται με την απώλεια εσόδων από την χώρα) και
- b) Μείωση του κόστους παραγωγής του αγαθού η οποία επέρχεται λόγω της αύξησης της παραγωγής του στη χώρα Ψ και της συνακόλουθης ύπαρξης οικονομικών κλίμακας.

Είναι όμως δυνατόν, αν και λιγότερο πιθανό, μετά τη δημιουργία της Τ.Ε. να λάβει χώρα αντιστροφή της παραγωγής, δηλαδή να παύσει να παράγει η χώρα Ψ και να αρχίσει να παράγει η χώρα Χ. Αυτό το φαινόμενο για να λάβει χώρα, προϋποθέτει το κόστος παραγωγής στη χώρα Ψ πριν την Τ.Ε. να είναι υψηλότερο από εκείνο της χώρας Χ, οπότε η στροφή της παραγωγής θα είναι δημιουργία εμπορίου για τη χώρα Ψ που εισάγει το προϊόν τώρα από τη Χ και δεν το παράγει η ίδια.

Για τη χώρα Χ θα ισχύει ένα είδος εκτροπής εμπορίου αφού θα παράγει η ίδια το προϊόν σε υψηλότερο κόστος και θα παύσει να το εισάγει από τις τρίτες χώρες. Η μορφή αυτή εκτροπής εμπορίου καλείται καταστολή του εμπορίου.

Τέλος υποθέτουμε ότι το προϊόν δεν παράγεται σε καμία χώρα μέλος προ της δημιουργίας της Τ.Ε. Η δημιουργία της Τ.Ε. μπορεί να επιτρέψει μείωση του κόστους παραγωγής κάτω από το επίπεδο της δεδομένης παραγωγής στις χώρες – μέλη και συνεπώς να καταστήσει συμφέρουσα την παραγωγή του προϊόντος σε μια χώρα-μέλος. Εάν υποθεθεί ότι η χώρα Ψ ξεκινά πρώτη τη παραγωγή θα έχουμε αντικατάσταση εισαγωγών με προέλευση τις τρίτες χώρες με εγχώρια παραγωγή (καταστολή εμπορίου), ενώ για τη χώρα Χ θα έχουμε εκτροπή εμπορίου, αφού η χώρα αυτή αγοράζει από τη Ψ και όχι από τρίτες χώρες. Το κόστος παραγωγής στη χώρα Ψ είναι υψηλότερο από εκείνο των τρίτων χωρών (εάν αυτό δε συνέβαινε, η χώρα αυτή θα παρήγαγε και θα διέθετε το προϊόν της προ της δημιουργίας της Τ.Ε.). Άρα η δημιουργία της Τ.Ε. θα δημιουργεί ζημιά και στις δύο χώρες, ίση με τα διαφεύγοντα έσοδα από τη μη είσπραξη δασμών.

2. **Δεύτερη κατάσταση:** ο κοινός δασμός που επιβάλλουν οι χώρες- μέλη καλύπτει τόσο το μέσο κόστος παραγωγής όσο και το κανονικό κέρδος αλλά δεν αφήνει περιθώρια για υπερκέρδη.

Υποθέτουμε ότι το προϊόν παραγόταν και στις δύο χώρες προ της δημιουργίας της Τ.Ε. Μετά τη δημιουργία της Τ.Ε. η αγορά της θα κερδηθεί από την παραγωγή της μιας χώρας π.χ. της χώρας Χ. Τούτο σημαίνει ότι το μέσο κόστος παραγωγής της χώρας Χ, η οποία προμηθεύει όλη την αγορά της Ένωσης, θα είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο της χώρας Ψ προ της Τ.Ε. αλλά και μετά την δημιουργία τους. Έτσι, η τιμή, του προϊόντος στην Τ.Ε. θα είναι χαμηλότερη από την εγχώρια τιμή πριν τη δημιουργία της Τ.Ε. Αυτό σημαίνει ότι το ύψος του δασμού μετά την Ένωση θα είναι χαμηλότερο από τον αρχικό δασμό, με αποτέλεσμα την ωφέλεια των καταναλωτών από τη δημιουργία της Τ.Ε. Η δημιουργία της Τ.Ε. θα δημιουργήσει ευνοϊκό αποτέλεσμα παραγωγής και κατανάλωσης στη χώρα Ψ, αφού η εγχώρια παραγωγή

στη χώρα αυτή θα αντικατασταθεί με εισαγωγές από τη χώρα X και η κατανάλωση θα αυξηθεί λόγω μείωσης του κόστους παραγωγής. Στη χώρα X θα έχουμε μείωση του κόστους παραγωγής υπέρ καταναλωτών, η οποία συνιστάται:

- Σε μείωση του κόστους παραγωγής της αρχικής ποσότητας και,
- Σε αύξηση της κατανάλωσης λόγω χαμηλότερης τιμής

Αν υποθέσουμε ότι το προϊόν παράγεται μόνο στην χώρα Ψ, η χώρα X που δεν παράγει δε χρειαζόταν να έχει δασμό προ της δημιουργίας της Τ.Ε. αφού ο δασμός εδώ μπαίνει μόνο για να προστατεύσει την εγχώρια παραγωγή και ισούνται προς τη διαφορά διεθνούς τιμής μείον το μέσο κόστος παραγωγής.

Μετά τη δημιουργία της Τ.Ε., η χώρα X πρέπει να επιβάλλει τον κοινό δασμό, ενώ η χώρα Ψ θα μπορεί να πωλεί το προϊόν της σε ολόκληρη την επικράτεια της Τ.Ε. Τούτο θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών που καταβάλλουν οι καταναλωτές της χώρας X. Αυτό προκαλεί αρνητικό αποτέλεσμα παραγωγής, δηλαδή εκτροπή εμπορίου, αφού η χώρα X θα προμηθεύεται προϊόν από την χώρα Ψ που είναι ακριβότερη σε σχέση με τις τρίτες χώρες. Ακόμη προκαλεί αρνητική επίδραση στην κατανάλωση αφού οι καταναλωτές θα πληρώνουν υψηλότερη τιμή, θα καταναλώνουν μικρότερη ποσότητα και έτσι θα αφομοιώνεται το πλεόνασμα τους.

Τελωνειακή Ένωση

Το πρώτο στάδιο στην οικονομική ολοκλήρωση της Ευρώπης και βασικό συστατικό στοιχείο για την επίτευξη του δεύτερου σταδίου είναι η Τελωνειακή Ένωση. Όταν κράτη συνάπτουν μεταξύ τους συνθήκη τελωνειακής ένωσης αναλαμβάνουν την υποχρέωση:

α) Να καταργήσουν τους μεταξύ τους τελωνειακούς δασμούς και τους φόρους επί των εισαγωγών.

β) Να εφαρμόσουν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο έναντι των τρίτων χωρών.

Με άλλα λόγια, η τελωνειακή ένωση έχει μια εσωτερική πτυχή που αφορά τις εμπορικές συναλλαγές των κρατών-μελών και μια εξωτερική που αφορά τις συναλλαγές των κρατών-μελών με τρίτες χώρες που δεν είναι μέλη της ένωσης.

1. Εσωτερικές Πτυχές της Τελωνειακής Ένωσης

Η συνθήκη του ΕΚΑΧ που αφορούσε τον άνθρακα και τον χάλυβα προέβλεπε την κατάργηση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών, των φόρων με ανάλογο αποτέλεσμα και των ποσοτικών περιορισμών.

Η εξάλειψη αυτών των περιορισμών από τα πρώτα χρόνια που τέθηκε σε εφαρμογή η συνθήκη είχε ως αποτέλεσμα την τόνωση των συναλλαγών μεταξύ των κρατών-μελών, παρά τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι τομείς του άνθρακα και του χάλυβα.

Ό,τι συνέβη με τη Συνθήκη του ΕΚΑΧ συνέβη και με τη Συνθήκη ΕΚΑΕ (ΕΥΡΑΤΟΜ), που αφορούσε την ατομική ενέργεια.

Αναφορικά με τη Συνθήκη της ΕΟΚ, αυτή προέβλεπε ότι οι δασοί και φόροι με ανάλογο αποτέλεσμα και οι ποσοτικοί περιορισμοί πρέπει να καταργηθούν σταδιακά κατά τη διάρκεια μιας δωδεκαετούς μεταβατικής περιόδου από τότε που τέθηκε σε εφαρμογή η Συνθήκη, δηλαδή μέχρι το τέλος του 1969, ενώ οι τελωνειακοί δασμοί και οι ποσοτικοί περιορισμοί κατέστη δυνατό να καταργηθούν νωρίτερα από την προβλεπόμενη ημερομηνία, και συγκεκριμένα την 30^η Ιουνίου 1968. Τα νέα μέλη που εντάσσονταν στην Κοινότητα, ύστερα από αυτή την ημερομηνία, είχαν στη διάθεσή τους μία πενταετία για να καταργήσουν τους δασμούς και τους ποσοτικούς περιορισμούς. Οι φόροι με αποτέλεσμα ανάλογο των δασμών και άλλα εμπόδια εμπορίου ανάλογα των ποσοτικών περιορισμών εξακολουθούσαν να υπάρχουν τα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των κρατών-μελών. Ειδικότερα η ύπαρξη των τελωνείων και των ποικίλων τελωνειακών διατυπώσεων αποτελούσαν εμπόδιο στην ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών-μελών,. Από την 1^η Ιανουαρίου 1993 καταργήθηκαν όλες οι τελωνειακές διατυπώσεις μεταξύ των κρατών-μελών, με αποτέλεσμα η Κοινότητα να αποτελεί πλέον ένα ενιαίο έδαφος χωρίς σύνορα ως προς την κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Από την ίδια ημερομηνία και για να επιτευχθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων ένας κανονισμός κατήργησε τους ελέγχους και τις διατυπώσεις για τους ταξιδιώτες που ήταν υπήκοοι των κρατών-μελών.

2. Εξωτερικές Πτυχές της Τελωνειακής Ένωσης

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η τελωνειακή ένωση, εκτός από την κατάργηση της πάσης φύσεως εμποδίων που υπάρχουν μεταξύ των κρατών-μελών, περιλαμβάνει και τη θέσπιση ενός κοινού εξωτερικού τελωνειακού δασμολογίου έναντι των τρίτων χωρών. Ύστερα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. καθιερώθηκε το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο έναντι των τρίτων-χωρών. Η καθιέρωση αυτού του δασμολογίου σήμαινε για τα κράτη-μέλη από το ένα μέρος απώλεια τελωνειακών εσόδων και από το άλλο τη μη δυνατότητα υιοθέτησης ανεξάρτητης τελωνειακής πολιτικής.

Εκτός από τη θέσπιση του κοινού εξωτερικού δασμολογίου, η επίτευξη πραγματικής τελωνειακής ένωσης μεταξύ των κρατών-μελών χρειάστηκε την

υιοθέτηση ομοιόμορφων κανόνων εφαρμογής του δασμολογίου. Για το σκοπό αυτό καθιερώθηκε ο Κοινός Τελωνειακός Κώδικας που περιλαμβάνει όλες τις διατάξεις Τελωνειακού Δικαίου της Κοινότητας και έχει ως σκοπό να αποτρέψει διαφορετικές ερμηνείες των κοινοτικών κανόνων ως προς τις συναλλαγές με τρίτες χώρες. Τα βασικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στον Κοινό Τελωνειακό Κώδικα είναι τα ακόλουθα:

1. Ο ορισμός της τελωνειακής επικράτειας.
2. Ο προσδιορισμός της τελωνειακής αξίας, δηλαδή της αξίας που χρησιμοποιείται ως βάση υπολογισμού της τελωνειακής επιβάρυνσης των εμπορευμάτων.
3. Καθορισμός των ελέγχων συμμόρφωσης των εισαγόμενων εμπορευμάτων με τους γενικούς κανόνες ασφάλειας των προϊόντων μέσα στη Κοινότητα.
4. Καθορισμός των διάφορων διατάξεων αναφορικά με τις διαδικασίες εξαγωγής των κοινοτικών εμπορευμάτων, την εξόφληση ή την αναστολή είσπραξης των δασμών, τις τελωνειακές απαλλαγές.
5. Καθορισμός κανόνων για την καταπολέμηση των απατών που σχετίζονται με τις συναλλαγές της Κοινότητας σε τρίτες χώρες.

2.6.6 Κοινή Ενιαία Αγορά

Η πραγματοποίηση της τελωνειακής ένωσης και η καθιέρωση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου ήταν ένα από τα σημαντικά βήματα για την οικονομική ολοκλήρωση των κρατών-μελών. Η οικονομική ολοκλήρωση περιλαμβάνει τη συγχώνευση όλων των εθνικών αγορών σε μία ενιαία αγορά, η οποία πλησιάζει όσο γίνεται με τις συνθήκες μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς. Η δημιουργία μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο υπάρχει ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Παρότι πέρασαν αρκετά χρόνια από τότε που πραγματοποιήθηκε η Τελωνειακή Ένωση(1968), διαπιστώθηκε ότι μέσα στην αποκαλούμενη Κοινή Αγορά εξακολουθούσαν να υπάρχουν πολλά τεχνικά εμπόδια, τα οποία παρενοχλούσαν ακόμη την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών. Προκειμένου να εξαλειφθούν όλα τα εμπόδια που παρεμβάλλονται στη δημιουργία μιας αληθινής κοινής αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα, το 1985 η Επιτροπή κατάρτισε τη Λευκή Βίβλο, η οποία δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένα πρόγραμμα για την εξάλειψη μέσα σε επτά χρόνια, δηλαδή μέχρι το τέλος του 1992, όλων των εμποδίων της κοινής αγοράς.

Οι βασικές επιδιώξεις του προγράμματος είναι:

- Η απλούστευση των μεθόδων εναρμόνισης μεταξύ των κρατών-μελών.

- Η αποφυγή λύσεων που θα κατέληγαν σε διατήρηση των εσωτερικών συνόρων.
- Η κατάρτιση λεπτομερειακού χρονοδιαγράμματος για την εξάλειψη των εμποδίων.
- Η εξισορρόπηση των διαφόρων εθνικών συμφερόντων.

Όλες οι νομοθετικές ρυθμίσεις για την επίτευξη των παραπάνω στόχων περιελήφθησαν στην Ενιαία Πράξη, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή από την 1^η Ιουλίου 1987 και επέφερε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο θεσμικό σύστημα της Κοινότητας, ώστε να δημιουργηθεί η ενιαία εσωτερική αγορά.

Τα βασικά θέματα που ρυθμίστηκαν από την Ενιαία Πράξη ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της ενιαίας εσωτερικής αγοράς ήταν:

- Η εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων.
- Η ανταγωνιστική σύναψη των δημοσίων συμβάσεων.
- Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.
- Η ελεύθερη εγκατάσταση.
- Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.
- Η ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων.
- Τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Εξάλειψη τεχνικών εμποδίων

Τα τεχνικά εμπόδια οφείλονταν στο γεγονός ότι κάθε κράτος-μέλος, για ιστορικούς και οικονομικούς λόγους, είχε θεσπίσει για τα διάφορα προϊόντα του τεχνικές προδιαγραφές που διέφεραν σημαντικά από εκείνες των άλλων χωρών. Το αποτέλεσμα αυτών των διαφοροποιήσεων ήταν η επιβάρυνση του κόστους των εξαγόμενων προϊόντων από μία χώρα-μέλος προς τις άλλες, δεδομένου ότι ο εξαγωγέας μιας χώρας έπρεπε να συμμορφωθεί με τις εθνικές προδιαγραφές όλων των υπόλοιπων-κρατών-μελών προς τα οποία προορίζονταν οι εξαγωγές του.

Για την εξάλειψη αυτών των εμποδίων έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο μέχρι τώρα περισσότερες από 250 οδηγίες εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών σε πολλά επί μέρους θέματα, όπως τα φάρμακα, τα τρόφιμα, τα αυτοκίνητα κ.ά. Επειδή, παρά τη θέσπιση των οδηγιών εναρμόνισης των νομοθεσιών, τα κράτη-μέλη δημιουργούσαν νέα τεχνικά εμπόδια εμπορίου για να προστατεύσουν τα προϊόντα τους, η Επιτροπή, με βάση τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και για να διευκολύνει το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών καθιέρωσε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Σύμφωνα με αυτή την αρχή, κάθε προϊόν που τίθεται σε κυκλοφορία σ' ένα κράτος-μέλος μπορεί να κυκλοφορεί ελεύθερα στην αγορά των υπολοίπων, υπό την προϋπόθεση ότι πληροί ορισμένες βασικές απαιτήσεις ασφαλείας.

Βασικός παράγοντας για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης είναι η τυποποίηση, δηλαδή ο καθορισμός προτύπων που καθορίζουν τις τεχνικές προδιαγραφές, και που σε κάθε χώρα γίνεται από εγκεκριμένους οργανισμούς, στους οποίους συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς όπως καταναλωτές, παραγωγοί κ.ά. Για την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων μέσα στην Κοινότητα είναι απαραίτητο να γίνεται αναγνώριση των πιστοποιητικών τυποποίησης μιας χώρας-μέλους από τις άλλες, Για το σκοπό αυτό το Συμβούλιο με ψήφισμά του καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές της κοινοτικής πολιτικής αναφορικά με την αμοιβαία αναγνώριση των πιστοποιητικών τυποποίησης.

2.6.7 Προώθηση του Ενδοκοινοτικού Ανταγωνισμού των Δημόσιων Τομέων των Κρατών-Μελών

Ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας στα κράτη-μέλη της Κοινότητας διεξάγεται από τον δημόσιο τομέα. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι ανάγκες του δημοσίου τομέα σε όλες τις χώρες της Κοινότητας καλύπτονταν στο μέγιστο μέρος τους από τις εγχώριες επιχειρήσεις κάθε χώρας, παρά τα οφέλη που θα καρπωνόταν καθεμιά εάν υπήρχε ανταγωνισμός στην παροχή των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών και από επιχειρήσεις που ανήκουν σε άλλα κράτη-μέλη.

Έτσι από το 1993 σε σχετική οδηγία της Κοινότητας, η οποία αποτελούσε συμπλήρωμα και τροποποίηση προηγούμενων κανονισμών και οδηγιών, καθορίστηκε ότι με την ευρεία έννοια δημόσιος τομέας μιας χώρας που προτίθεται να συνάψει συμβάσεις για την προμήθεια προϊόντων υποχρεούται να δημοσιεύει προκήρυξη στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σύμφωνα με συγκεκριμένο πρότυπο.

2.6.8 Ανεμπόδιστη Κυκλοφορία του Εργατικού Δυναμικού

Από τη Συνθήκη της Ρώμης προβλέπεται ότι οι κάτοικοι μιας χώρας-μέλους της Κοινότητας έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα σε οποιαδήποτε άλλη χώρα της Κοινότητας. Όμως, για να αποτελέσει η ελεύθερη μετακίνηση και εγκατάσταση καθημερινή πρακτική, η Επιτροπή λαμβάνει με οδηγίες ή κανονισμούς όλα τα αναγκαία μέτρα. Με διάφορες οδηγίες και κανονισμούς που έχουν εκδοθεί κατά καιρούς από την Επιτροπή έχουν ληφθεί μέτρα στους εξής τομείς:

1. Κοινωνική ασφάλιση των μεταναστών

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί σ' αυτό τον τομέα αποβλέπουν στην προστασία των κεκτημένων ή υπό απόκτηση δικαιωμάτων των μετακινούμενων εργατών,

όπως είναι η συντάξεις, η ασφάλιση ασθενείας, οι παροχές ανεργίας, τα οικογενειακά επιδόματα.

2. *Εξασφάλιση της εκπαίδευσης των παιδιών των μεταναστών*

Οι σχετικές οδηγίες σε αυτό τον τομέα υποχρεώνουν τα κράτη-μέλη να μην εφαρμόζουν καμία διάκριση σε βάρος των παιδιών των μεταναστών, αλλά να τα μεταχειρίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως και τα παιδιά των γηγενών εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των πάσης φύσεως ενισχύσεων που παρέχονται από τις δημόσιες αρχές στους μαθητές και φοιτητές.

3. *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Απασχόλησης*

Η υπηρεσία αυτή είναι ένα δίκτυο από συμβούλους, που προέρχονται από τους εθνικούς οργανισμούς απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλους φορείς, και είναι επιφορτισμένη με την παροχή πληροφόρησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναφορικά με τις προσφερόμενες θέσεις απασχόλησης, τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης στις χώρες της Ένωσης, τη φορολογία, την κοινωνική ασφάλιση και τις συμβάσεις εργασίας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

3.1 Από το συντονισμό των εθνικών οικονομικών πολιτικών στην υιοθέτηση οικονομικής πολιτικής: Η Συνθήκη της ΕΟΚ (ΣΕΟΚ) προέβλεπε τον συντονισμό των εθνικών οικονομικών πολιτικών μέσα σε σχετικά χαλαρό πλαίσιο για τα κράτη- μέλη. Το άρθρο 2 θεωρούσε « την προοδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών» ως ένα από τα κύρια μέσα-μαζί με την ίδρυση της Κοινής Αγοράς- για την εκπλήρωση της αποστολής της Κοινότητας, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 6 τα κράτη- μέλη καλούνταν να συντονίσουν τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές τους, δε συνεργασία με τους κοινοτικούς θεσμούς, «τόσο, όσο είναι απαραίτητο για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συνθήκης». Το άρθρο 3 ήταν πιο συγκεκριμένο, αφού προέβλεπε την εφαρμογή διαδικασιών που επιτρέπουν το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών και την αποφυγή ανισορροπιών στα ισοζύγια πληρωμών τους και το άρθρο 145- το οποίο δεν τροποποιήθηκε από τη συνθήκη του Μάαστριχ- καθιστούσε αρμόδιο το Συμβούλιο για την εξασφάλιση του συντονισμού των γενικών οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών.

Σε γενικές γραμμές, ο συντονισμός των εθνικών οικονομικών πολιτικών από την Κοινότητα συνίστατο στην υιοθέτηση προγραμμάτων, συστάσεων, ή memorandums από το Συμβούλιο και την Επιτροπή, με τη βοήθεια διαφόρων ομάδων ειδικών, καθώς και ενός συμβουλευτικού οργάνου της «Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής». Η Επιτροπή αυτή δημιουργήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της 18 Φεβρουαρίου 1974 (ΕΕΕΚ,163,5.3.1974) και συγκροτείται από τέσσερις αντιπροσώπους κάθε κράτους-μέλους, στους οποίους προστίθενται τέσσερα μέλη που ορίζει η Επιτροπή.

Συγκυριακή Πολιτική: Η συγκυριακή πολιτική αφορά στα μέτρα τα οποία λαμβάνονται, με στόχο την ανάλυση και τον έλεγχο της βραχυπρόθεσμης οικονομικής εξέλιξης. Είναι ο τομέας στον οποίο τα κράτη- μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα τους, αφού το άρθρο 103 & 1 της ΣΕΟΚ προέβλεπε ότι αυτά (τα κράτη- μέλη) θεωρούν ότι η πολιτική αυτή συνιστά ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος και διαβουλεύονται μεταξύ τους και με την Επιτροπή, για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε κάθε περίπτωση.

Αυτός, ο, δια βουλήσεων, συντονισμός θα μπορούσε να ξεπεραστεί από το Συμβούλιο εάν (αυτό) έκρινε ότι θα έπρεπε να πάρει (με ομοφωνία)

εξειδικευμένα μέτρα για την περίπτωση, καθώς και να υιοθετήσει οδηγίες απαραίτητες για την εφαρμογή τους (ΕΕΕΚ, L.63, 5.3.1974).

Η απόφαση του Συμβουλίου της 18 Φεβρουαρίου 1974, σχετικά με την υλοποίηση υψηλού βαθμού σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών των κρατών- μελών (ΕΕΕΚ, L.63, 5.3.1974, όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση της 12 Μαρτίου 1990, ΕΕΕΚ, L.78, 24.3.1990), προβλέπει ότι το Συμβούλιο συνέρχεται τρεις (3) φορές το χρόνο με αντικείμενο την εξέταση της οικονομικής κατάστασης στην Κοινότητα και υιοθετεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, έκθεση η οποία ορίζει τους προσανατολισμούς που πρέπει να ακολουθεί κάθε κράτος- μέλος, κατά το επόμενο έτος στον τομέα της οικονομικής πολιτικής. Η έκθεση αυτή γνωστοποιείται στα εθνικά Κοινοβούλια, ώστε να τη λαμβάνουν υπόψη κατά τη συζήτηση το ετήσιου προϋπολογισμού.

Με βάση το άρθρο 108 της ΣΕΟΚ, σε περίπτωση δυσκολιών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους- μέλους ή σε περίπτωση επαπειλούμενων σοβαρών δυσκολιών, το Συμβούλιο θα μπορούσε να πάρει μέτρα διασφάλισης, τα οποία συνίσταται στην, με απόφαση του, παροχή αμοιβαίας συνδρομής, όπως π.χ. παροχή πιστώσεων από άλλα κράτη-μέλη. Αν δεν παραχωρούνταν η αμοιβαία συνδρομή ή αν αυτή επιδεικνυόταν ανεπαρκής, η Επιτροπή δε θα είχε άλλο δρόμο παρά να επιτρέψει στο ίδιο το κράτος- μέλος να πάρει μέτρα διασφάλισης, καθορίζοντας παράλληλα τους όρους και τις προϋποθέσεις.

Σε περίπτωση ξαφνικής κρίσης στο ισοζύγιο πληρωμών και εφόσον η απόφαση αμοιβαίας συνδρομής δεν ελαμβάνετο άμεσα, το κράτος –μέλος θα μπορούσε, προληπτικά, να λάβει τα απαραίτητα μέτρα. Το Συμβούλιο όμως, στην περίπτωση αυτή, επιφυλάσσει για τον εαυτό του τη δυνατότητα τροποποίησης, αναστολής ή άρσης των μέτρων αυτών (άρθρο 109). Αυτές οι διατάξεις εφαρμόστηκαν σε πολλές περιπτώσεις, όπως στη Γαλλία (1968), στην Ιταλία (1974), και στην Ελλάδα (1985).

3.2 Δημοσιονομικές ενισχύσεις της Κοινότητας στα κράτη μέλη:

Τα κοινοτικά δάνεια που χορηγούνται για τη στήριξη των ισοζυγίων πληρωμών των κρατών μελών: Δύο κανονισμοί του Συμβουλίου της 17^{ης} Φεβρουαρίου 1975 εξουσιοδοτούν την Επιτροπή να συνάπτει δάνεια τον οποίων το προϊόν επαναδανείζεται σε κράτη-μέλη που αντιμετωπίζουν έλλειμμα στο ισοζύγιο των πληρωμών ΕΕΕΚ, L.46, που τροποποιήθηκε με τον κανονισμό της 30.4.1985, L.178, 1.5.1985). Η οροφή των κατά την εξουσιοδότηση αυτών δανείων είναι ύψους 8 δις ECU. Ένας μηχανισμός μεσοχρόνιας δημοσιονομικής στήριξης των ισοζυγίων πληρωμών των κρατών-μελών θεσμοθετήθηκε με τον κανονισμό του Συμβουλίου της 24^{ης} Ιουνίου 1988(ΕΕΕΚ, L.178, 18.7.1988).

Το Νέο Κοινοτικό Μέσο Δανεισμού (NIC). Δημιουργήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της 16^{ης} Οκτωβρίου 1978 (ΕΕΕΚ, L.298, 25.10.1978). Το NIC συνίσταται στην εξουσιοδότηση της Επιτροπής να συνάπτει δάνεια το προϊόν των οποίων διαθέτει, στη συνέχεια, με την μορφή δανείων, για τη

χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων που αφορούν στους κατά προτεραιότητα στόχους της Κοινότητας στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας και των υποδομών. Η Επιτροπή αποφασίζει για την επιλεξιμότητα των σχεδίων αυτών, ενώ η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων αναλαμβάνει την εξέταση των αιτήσεων δανειοδότησης και χορηγεί τα δάνεια. Η οροφή των δανείων αυτών ανήλθε το 1983 σε 3 δις ECU.

Τις « Διευκολύνσεις του Εδιμβούργου»: Το Δεκέμβριο του 1992, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου δημιούργησε προσωρινό μηχανισμό δανειοδότησης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, στόχος του οποίου ήταν η επιτάχυνση της χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων στον τομέα των υποδομών. Το ποσό του μηχανισμού αυτού ανήλθε σε 8 δις ECU από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης τον Ιούνιο του 1993, από το οποίο 1 δις ECU προοριζόταν για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Την επιδότηση επιτοκίων: Ο κανονισμός του Συμβουλίου της 3^{ης} Αυγούστου 1979 προβλέπει ότι επιδοτήσεις επιτοκίου ύψους 3% ετησίως και για 5 έτη μπορούν να χορηγούνται στις λιγότερο ευημερούσες χώρες που συμμετέχουν στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΕΕΚ, L.200, 8.8.1979). Αυτές οι επιδοτήσεις εφαρμόζονται στα χορηγούμενα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δάνεια στα πλαίσια του ECU και στοχεύουν κυρίως στη χρηματοδότηση επιλεγμένων επενδυτικών σχεδίων και προγραμμάτων υποδομών. Ο απολογισμός των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων έχει ως εξής: Η Τράπεζα Επενδύσεων χορήγησε το 1997 δάνεια ύψους 26,2 δις ECU, εκ των οποίων ποσό 23 δις ECU στο εσωτερικό της Κοινότητας. Οι χρηματοδοτήσεις κατευθύνονται στην προστασία του περιβάλλοντος (7,2 δις), στις διευρωπαϊκές υποδομές μεταφορών και ενέργειας (5,8), στον τομέα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών (5,4), και στον εφοδιασμό με ενέργεια (2,6 δις). Τα δάνεια για επενδύσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών συνιστούν το 67% των χρηματοδοτήσεων εντός της Κοινότητας. Κατά τη περίοδο 1993-1997 η Ιταλία ήταν η πρώτη δικαιούχος χώρα δανείων (17,9), προηγούμενη της Ισπανίας (15,4), της Γερμανίας (14,1), του Ηνωμένου Βασιλείου (13,1), και της Γαλλίας (12,4). Οι υπουργοί Εθνικής Οικονομίας των 15 αποφάσισαν τον Ιούνιο 1998 να αυξήσουν το κεφάλαιο της Τράπεζας από 62 σε 100 δις ECU, από την 1 Ιανουαρίου 1999.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων εξασφαλίζει, μέσω δανείων στην κεφαλαιαγορά, τα απαραίτητα μέσα για την πολιτική χορηγήσεων της (23 δις ECU, το 1997), εκ των οποίων το 85% συγκεντρώνεται σε κοινοτικά νομίσματα ECU, . Το 1994 δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων του οποίου το εγγεγραμμένο κεφάλαιο κατά 40% κατέχεται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (η Κοινότητα κατέχει το 30%) και το υπόλοιπο 30% συνεισφέρετε από δημόσιους ή ιδιωτικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς). Το ύψος του ανέρχεται σε 1.8 δις ECU, και χρηματοδοτεί κυρίως δράσεις στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, του εφοδιασμού σε ενέργεια και των μεταφορικών υποδομών.

3.3 Νομισματική Πολιτική Ένωση

3.3.1 Η θεωρία της νομισματικής ενοποίησης : Υπάρχουν δυο προσεγγίσεις του όρου «Νομισματική Ενοποίηση». Μια ατελής και μια πληρέστερη. Σύμφωνα με την πρώτη, η Νομισματική Ένωση χαρακτηρίζεται στο εσωτερικό της :

- Πλήρης μετατρεψιμότητα των νομισμάτων των χωρών μελών.
- Απόλυτη σταθεροποίηση των ισοτιμιών.
- Μεταβολή από κοινού των νομισμάτων των χωρών-μελών σε σχέση με τα νομίσματα τρίτων χωρών.

Σύμφωνα με τη δεύτερη και πιο προηγμένη εκδοχή, η Νομισματική Ένωση απαιτεί επιπλέον:

- Κοινή εξωτερική νομισματική πολιτική απέναντι στις χώρες εκτός Ένωσης.
- Κοινή εξωτερική συναλλαγματική πολιτική.
- Συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών- μελών.
- Επιβολή περιφερειακής πολιτικής που βοηθά τη σύγκλιση των οικονομιών των χωρών-μελών.
- Κοινό νόμισμα.

Με άλλα λόγια σε μια προηγούμενη Νομισματική Ένωση τα κράτη μέλη ασκούν κοινή νομισματική και συναλλαγματική πολιτική ενιαίους στόχους και μέσα (συμπεριλαμβανομένου του κοινού νομίσματος). Η κοινή αυτή πολιτική δεν είναι φυσικά δυνατό να ασκείται από τα κράτη- μέλη, αλλά ασκείται από τα όργανα της Ένωσης σε κεντρικό επίπεδο.

Η ύπαρξη κοινού νομίσματος δεν αποτελεί απαραίτητο όρο για τη δημιουργία της Νομισματικής Ένωσης, αφού αυτή υπάρχει και όταν ισχύουν μόνο τα δύο πρώτα χαρακτηριστικά της ατελούς προσέγγισης της έννοιας του όρου(δηλ. η πλήρης μετατρεψιμότητα των νομισμάτων των χωρών- μελών και η απόλυτη σταθερότητα των ισοτιμιών). Όμως η ύπαρξη κοινού νομίσματος στο πλαίσιο μιας Ένωσης έχει πολλά και σημαντικά πλεονεκτήματα όπως:

- Διευκολύνει τις συναλλαγές και δεν επιβαρύνει τους συναλλασσόμενους με το κόστος μετατροπής από το ένα νόμισμα στο άλλο,
- Εξαλείφει τον κίνδυνο μεταβολών των συναλλαγματικών ισοτιμιών εντός της Ένωσης, γεγονός που εδραιώνει την πίστη στην Ένωση.
- Αποδεικνύει μεγάλο βαθμό οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ των κρατών-μελών, γεγονός που ενισχύει την εμπιστοσύνη στο μέλλον της Ένωσης.

α) Ωφέλειες και κόστος από μια νομισματική ένωση: Η δημιουργία μίας Νομισματικής Ένωσης είναι δυνατόν να αποφέρει διάφορα οφέλη στα κράτη-μέλη, έχει όμως και σημαντικό κόστος. Εξετάζοντας κατά αρχήν τα οφέλη, στη σχετική βιβλιογραφία, αυτά ταξινομούνται σε **πέντε ενότητες:**

1. *Οφέλη από την πληρέστερη απελευθέρωση του εμπορίου και την αύξηση της κινητικότητας των συντελεστών παραγωγής.*

Ο καθορισμός, στο πλαίσιο μιας Νομισματικής Ένωσης, σταθερών ισοτιμιών, καθώς και η μετατρεψιμότητα των νομισμάτων, αυξάνει το εμπόριο μεταξύ των κρατών αφού μειώνεται ο κίνδυνος των συναλλαγών μεταξύ τους και ταυτόχρονα διευκολύνει την κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής η οποία με τη σειρά της επαυξάνει τα οφέλη που προέρχονται από την αύξηση του εμπορίου. Το γεγονός αυτό ισοδυναμεί με την κατάργηση ενός μη δασμολογικού εμποδίου στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, υπηρεσιών και παραγωγικών συντελεστών, γεγονός που συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία της αγοράς.

2. *Μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων για την εξυπηρέτηση του εξωτερικού εμπορίου..*

Η ύπαρξη κοινού νιώσματος, στο πλαίσιο της Ένωσης, αποσπά το εμπόριο μεταξύ των κρατών- μελών από το εξωτερικό εμπόριο το οποίο απαιτεί συνάλλαγμα για να αναπτυχθεί. Πλέον το ενδοκοινοτικό εμπόριο διεξάγεται με βάση το κοινό νόμισμα και συνεπώς τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας μπορούν να μειωθούν.

3. *Οφέλη από την ισχυροποίηση της Ένωσης στο διεθνές σύστημα.*

Η Νομισματική Ένωση, ιδιαίτερα όταν έχει υιοθετήσει κοινό νόμισμα, έχει μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη στις διεθνές συναλλαγές. Το κοινό νόμισμα, ως νόμισμα σημαντικού οικονομικού μορφώματος, καθίσταται ισχυρό νόμισμα, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιείται ως συναλλαγματικό διαθέσιμο από τρίτες χώρες. Αυτή η δυνατότητα σημαίνει πρακτικά ότι τρίτες χώρες δανειοδοτούν, ουσιαστικά, και μάλιστα χωρίς τόκο, την Ένωση, επιτρέποντάς της να χρηματοδοτεί κατά αυτόν τον τρόπο τα ελλείμματάς της.

4. *Οφέλη από την αποτελεσματικότερη άσκηση της οικονομικής πολιτικής.*

Στο πλαίσιο μιας Νομισματικής Ένωσης, η άσκηση της οικονομικής πολιτικής από τις χώρες- μέλη θα οδηγούσε στην υιοθέτηση αλληλοσυγκρουόμενων και αλληλοαναιρούμενων μέτρων, καθιστώντας έτσι αναποτελεσματική την πολιτική αυτή, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της Ένωσης, όπου η αλληλεξάρτηση των οικονομιών είναι μεγάλη. Απεναντίας, η άσκηση της οικονομικής πολιτικής από τα κεντρικά όργανα

της Ένωσης διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής.

5. *Οφέλη από την προώθηση της πολιτικής ενοποίησης.*

Η Νομισματική Ενοποίηση αποτελεί προϋπόθεση της πολιτικής. Αν η πολιτική ενοποίηση αποτελεί στόχο, η υλοποίηση του εξυπηρετείται από την ύπαρξη και λειτουργία της Νομισματικής Ένωσης.

Το κόστος από τη συμμετοχή μιας χώρας σε μια Νομισματική Ένωση συνίσταται στην απώλεια μέρους της κρατικής κυριαρχίας, αφού ο καθορισμός κοινών στόχων νομισματικής πολιτικής και η κοινή χρηματοδότηση των μέσων της πολιτικής αυτής από τα κεντρικά όργανα της ένωσης αποστερεί από τα κράτη- μέλη τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν στους τομείς αυτούς. Η υιοθέτηση κοινών στόχων από τα κεντρικά όργανα της Ένωσης οδηγεί πολλές φορές σε αποκλίσεις στόχων σε σχέση με τους στόχους που θα έθετε κάθε κράτος- μέλος αν ασκούσε αυτό το ίδιο τη νομισματική πολιτική. Το γεγονός αυτό υποχρεώνει , συχνά, τα κράτη- μέλη της Ένωσης να επιδιώκουν την υλοποίηση των στόχων τους οποίους τα ίδια δεν θεωρούν ως ιδιαίτερα επιθυμητούς, με αποτέλεσμα την κάποια επιβάρυνση των κρατών-μελών. Η επιβάρυνση αυτή θα είναι τόσο μεγαλύτερη όσο μεγαλύτερη είναι η απόκλιση των στόχων των φορέων οικονομικής πολιτικής των επί μέρους κρατών-μελών από εκείνους της Ένωσης.

Αλλά και η αποστέρηση από τα κράτη- μέλη της Ένωσης της δυνατότητας ελέγχου σε σημαντικά μέσα οικονομικής πολιτικής, συνιστά σημαντικό κόστος. Τούτο επειδή, μετά τη δημιουργία της Νομισματικής Ένωσης, το κάθε κράτος-μέλος αδυνατεί να υιοθετήσει την πλέον κατάλληλη πολιτική σε σχέση με τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτό. Έτσι, αν αντιμετωπίζει πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών που δεν μπορεί να υποτιμήσει το νόμισμα του, προκειμένου να βελτιώσει κατ' αυτόν τον τρόπο την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων του και κατά συνέπεια τις εξαγωγές μειώνοντας ή εξαλείφοντας το έλλειμμα. Επιπλέον η αποστέρηση της δυνατότητας επιλογής της πλέον κατάλληλης πολιτικής για κάθε κράτος-μέλος της Ένωσης μπορεί να οδηγήσει σε επιδείνωση της διανομής του εισοδήματος τόσο ανάμεσα στα κράτη-μέλη, όσο και μεταξύ περιφερειών σε ένα και μόνο κράτος-μέλος.

3.3.2 Προϋποθέσεις για την επιτυχή δημιουργία μιας νομισματικής ένωσης: Προκειμένου η δημιουργία μιας Νομισματικής Ένωσης να είναι επιτυχής, εξαιρετικής σημασίας είναι η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί. Κατ' αρχήν, οι οικονομίες των κρατών- μελών που επιθυμούν τη δημιουργία της Ένωσης πρέπει να συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό, τούτο διότι εάν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις σε δείκτες, όπως ο πληθωρισμός, το δημόσιο χρέος ή το έλλειμμα, οι επιμέρους στόχοι της οικονομικής

πολιτικής των κρατών- μελών είναι διαφορετικοί αντίθετοι. Το ερώτημα όμως που ανακύπτει είναι αν θα πρέπει πρώτα να εξασφαλισθεί η σύγκλιση των οικονομιών των κρατών –μελών και ύστερα να δημιουργηθεί η Ένωση ή αν θα πρέπει πρώτα να δημιουργηθεί η Ένωση, ώστε να υποχρεωθούν τα κράτη- μέλη να συμπεριφερθούν με τον κατάλληλο τρόπο, ώστε αυτή να πετύχει. Φαίνεται ότι η δημιουργία της Νομισματικής Ένωσης είναι το καταλληλότερο σενάριο για την επιτυχία της αποστολής της αφού η συμμετοχή σ' αυτήν « πιέζει» τα κράτη-μέλη να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να επιτευχθεί ο αναγκαίος βαθμός σύγκλισης, πίεση η οποία δεν υφίσταται όταν για τη δημιουργία της Ένωσης προαπαιτείται η σύγκλιση των οικονομιών των κρατών που καλούνται να τη δημιουργήσουν. Με βάση την προηγούμενη ανάλυση ωφελειών-κόστους από τη δημιουργία μιας Νομισματικής Ένωσης, καθίστανται σαφείς οι προϋποθέσεις επιτυχούς δημιουργίας και λειτουργίας της. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι σε γενικές γραμμές οι εξής:

- *Υψηλός βαθμός αλληλεξάρτησης μεταξύ οικονομικών των κρατών-μελών*. Αυτό ο βαθμός αλληλεξάρτησης επιτυγχάνεται όταν το ενδοενωσιακό εμπόριο καλύπτει πολύ υψηλό ποσοστό του εξωτερικού εμπορίου των κρατών-μελών. Όσο εντονότερος είναι ο βαθμός αλληλεξάρτησης μεταξύ των κρατών –μελών τόσο μικρότερο το κόστος από τη απώλεια της εθνικής κυριαρχίας σε θέματα νομισματικής πολιτικής και τόσο μεγαλύτερο το όφελος από την υιοθέτηση κοινού νομίσματος στο οποίο θα γίνονται οι ενδοενωσιακές συναλλαγές.
- *Υψηλός βαθμός σύγκλισης των οικονομιών των κρατών- μελών, μετρούμενης με τους δείκτες του πληθωρισμού, του χρέους και του ελλείμματος*.
- *Κοινή αντίληψη όσον αφορά τους στόχους της οικονομικής πολιτικής*. Εάν υπάρχει η κοινή αντίληψη, το ενδεχόμενο κόστος από την υιοθέτηση κοινών στόχων είναι μικρό.
- *Υψηλός βαθμός κινητικότητας των συντελεστών παραγωγής μεταξύ των κρατών μελών*. Η κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής αποτρέπει την ανάγκη μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, αφού απαντά άμεσα στις μεταβολές της ζήτησης των κρατών-μελών.

Το νομικό πλαίσιο: Οι προδιαγραφές της ΣΕΟΚ, σχετικά με τα νομισματικά θέματα είναι ασαφείς. Σύμφωνα με το άρθρο 104 κάθε κράτος- μέλος πρέπει να εφαρμόζει μια οικονομική πολιτική που να επιτρέπει τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα του. Το άρθρο 107 υποχρεώνει το κράτος-μέλος να επεξεργασθεί την πολιτική του σχετικά με τη συναλλαγματική ισοτιμία « ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος». Τούτο σημαίνει ότι κάθε μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας που ξεφεύγει από τη λογική του άρθρου 104, μπορεί να οδηγήσει την Επιτροπή να επιβάλλει στα άλλα κράτη-μέλη να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες αυτού του γεγονότος.

Ειδικότερα , το άρθρο 105 προβλέπει συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών των Κρίτων-μελών και μεταξύ των κεντρικών τραπεζών τους, και κυρίως προβλέπει τη θεσμοθέτηση συμβουλευτικού οργάνου, της Νομισματικής Επιτροπής, με στόχο την προώθηση του συντονισμού των πολιτικών των κρατών-μελών στο νομισματικό τομέα. Αποτελείται από δυο αντιπρόσωπους κάθε κράτους- μέλους και από δυο μέλη διορισμένα από την Επιτροπή. Το καταστατικό της αποφασίστηκε από το Συμβούλιο του Φεβρουαρίου 1958 (ΕΕΕΚ, L.17/6.10.1958), σε εφαρμογή του άρθρου 153 ΕΟΚ και τροποποιήθηκε με την απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 1976 (ΕΕΕΚ, L.84/31.3.1976). Δημιουργήθηκε επίσης μια Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών, με βάση την απόφαση του Συμβουλίου της 8^{ης} Μαΐου 1964 (ΕΕΕΚ, L.21 Mars 1964), ενώ ο κανονισμός της 3^{ης} Απριλίου 1973 θεσμοθετεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας, το οποίο έχει νομική προσωπικότητα και αντικείμενο να προωθήσει την καλή λειτουργία του προοδευτικού περιορισμού των περιθωρίων των διακυμάνσεων των κοινωνικών νομισμάτων μεταξύ τους, τις παρεμβάσεις, σε κοινοτικό νόμισμα, στις αγορές συναλλάγματος, τις διευθετήσεις μεταξύ κεντρικών τραπεζών με στόχο μια συντονισμένη πολιτική διαθεσίμων.

Οι διατάξεις της Συνθήκης δεν περιορίζουν, λοιπόν, τις αρμοδιότητες των κρατών-μελών στη νομισματική πολιτική. Οι αρμοδιότητες αυτές άρχισαν να περιορίζονται μόνο όταν ξεκίνησε η διαδικασία της δημιουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και άρχισαν οι πρώτες ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή. Η έκθεση WERNER , τον Οκτώβριο του 1970, υπογραμμίζει ότι η Νομισματική Ένωση χαρακτηρίζεται από πλήρη μετατρεψιμότητα των νομισμάτων, εξάλειψη των περιθωρίων διακύμανσης των τιμών συναλλάγματος και αμετάκλητη σταθεροποίηση των ισοτιμιών. Η απόφαση του Συμβουλίου της 22^{ης} Μαρτίου 1971 συνιστά να διατηρηθούν οι διακυμάνσεις των κοινοτικών νομισμάτων δύο κρατών-μελών να μην ξεπερνά το 2,25% . Τα γεγονότα του έτους 1971 και, κυρίως, η απόφαση του Προέδρου των ΗΠΑ Nixon να αναστείλει τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και να αφήσει ελεύθερη τη διακύμανση της τιμής του, οδήγησαν σε άρση των συμφωνιών BRETTON-WOODS του 1944 και οδήγησαν την Κοινότητα να τροποποιήσει τα σχέδια ολοκλήρωσης της.

Η νομισματική ενοποίηση: Διακρίνουμε τη φάση του νομισματικού φιδιού, την οποία ακολούθησε η φάση του Ευρωπαϊκού Νομίσματος Συστήματος (ΕΝΣ).

Το νομισματικό φίδι: Θα αναφερθούμε στο *μηχανισμό* και στα *αποτελέσματα* του συστήματος αυτού.

Ο μηχανισμός: Στο πλαίσιο της « ομάδας των Δέκα» συμφωνήθηκε στην Ουάσιγκτον, τον Δεκέμβριο του 1971, υποτίμηση του δολαρίου σε σχέση με το χρυσό και ανατίμηση των ευρωπαϊκών νομισμάτων σε σχέση με το δολάριο. Παράλληλα η συμφωνία αυτή περιόριζε τα περιθώρια διακύμανσης των τιμών των ευρωπαϊκών νομισμάτων περίξ της νέας ισοτιμίας τους με το δολάριο στο +-

2,25% . Με άλλα λόγια οι τιμές των ευρωπαϊκών νομισμάτων μπορούσαν να διακυμανθούν στο εσωτερικό μιας σύριγγας εύρους 4,5%. Η απόφαση του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαρτίου 1972 κάλεσε τις κεντρικές τράπεζες να συμφωνήσουν να παρεμβαίνουν στις αντίστοιχες αγορές συναλλάγματος. Με βάση τη συμφωνία της 10^{ης} Απριλίου 1972 (συμφωνία της Βασιλείας), η στιγμιαία απόκλιση των τιμών δυο κοινοτικών νομισμάτων δεν πρέπει να υπερβαίνει το 2.25%, δηλαδή το επιτρεπόμενο περιθώριο μεταξύ οποιουδήποτε κοινοτικού νιώσματος και δολαρίου. Το σύνολο του συστήματος μοιάζει με ένα «φίδι» (εύρος 2.25%), το οποίο ελίσσεται στο εσωτερικό της σύριγγας (εύρος 4,5%), η οποία προέκυψε από την συμφωνία της Ουάσιγκτον. Οι παρεμβάσεις, με στόχο τη διατήρηση των συμμετεχόντων νομισμάτων εντός του φιδιού, γίνονται σε κοινοτικά νομίσματα, ενώ οι παρεμβάσεις γίνονται σε δολάρια αν στόχος τους είναι η διατήρηση των συμμετεχόντων νομισμάτων εντός της σήραγγας

Τα αποτελέσματα: Το φίδι δεν έμεινε για πολύ καιρό μέσα στη σήραγγα Τη 12^{ης} Μαρτίου 1973, μετά από νέα υποτίμηση του δολαρίου και τη ανακοίνωση των αμερικανικών αρχών ότι δεν προτίθενται να παρέμβουν στην αγορά συναλλάγματος για να στηρίξουν το νόμισμα τους, το Συμβούλιο απήλλαξε τις κεντρικές τράπεζες από την υποχρέωση να παρεμβαίνουν, όταν η ισοτιμία των νομισμάτων τους πλησίαζε τα επιτρεπόμενα όρια διακύμανσης σε σχέση με το δολάριο. Η Γερμανία, η Γαλλία, η Δανία και οι χώρες της Μπενελούξ επέτρεπαν, έκτοτε την από κοινού διακύμανση των νομισμάτων τους, ανεξάρτητα από το δολάριο, συνεχίζοντας παράλληλα να επιβάλλουν στις κεντρικές τράπεζές τους συναλλαγματικών σχέσεων. Απεναντίας, η Αγγλική λίρα, η Ιταλική λίρα και η Ιρλανδική λίρα κυμαίνονταν ατομικά. Αν και εκτός της σήραγγας, το φίδι εξακολουθούσε να υφίσταται μεταξύ έξι κρατών-μελών. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 στέρησε από το σύστημα κάθε επαφή με την πραγματικότητα.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ): Η ιδέα της επεξεργασίας ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος (Ε.Ν.Σ.) ακούστηκε για πρώτη φορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Copenhagen τον Απρίλιο του 1978, ως εισήγηση του Γάλλου Προέδρου Valery Giscard d'Estaing και του Γερμανού Καγκελάρου Helmut Schmidt. Η ιδέα αυτή υιοθετήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βρέμης τον Ιούλιο του ίδιου έτους, ενώ οι διαδικασίες λειτουργίας του υιοθετήθηκαν σε εκείνο των Βρυξελλών τον Δεκέμβριο του 1978 (ΕΕΕΚ, L.339/31.12.1978).

Το ΕΝΣ ισχύει από την 13^η Μαρτίου 1979. Τα δώδεκα κράτη-μέλη συμμετέχουν σ' αυτό , ενώ η Ελλάδα δε συμμετείχε έως την άνοιξη του 1998, στο σκληρό του πυρήνα που είναι ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Στόχος του ΕΝΣ είναι να εγκαταστήσει μεταξύ των κρατών-μελών στενότερη συνεργασία στο νομισματικό τομέα, η οποία είναι ικανή οδηγήσει σε μια ζώνη σταθερότητας στην Ευρώπη . Περιλαμβάνει δυο ουσιαστικά στοιχεία: Το ECU και τον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών.

1. Το ECU: Το ECU (European Currency Unit) είναι η καινούργια για ευρωπαϊκή λογιστική μονάδα τύπου «καλαθιού», αποτελούμενη δηλαδή από ειδικές ποσότητες των συμμετεχόντων νομισμάτων (ενώ η προηγούμενη λογιστική μονάδα προσδιορίζονταν από σταθερό βάρος χρυσού ίσο προς 0.88gr), οι οποίες αντανakλούν το βάρος των οικονομιών των κρατών-μελών. Η σύνθεση της τροποποιήθηκε αρκετές φορές, προκειμένου να ενσωματώσει την Ισπανική Πεσέτα και το Πορτογαλικό Εσκούδο το 1989, το Φινλανδικό Μάρκο, τη Σουηδική Κορώνα και το Αυστριακό Σελίνι το 1995. Η αξία του ECU σε καθένα εθνικό νόμισμα ισούνται με το σύνολο των αξιών- σ' αυτό το νόμισμα-των ποσοστών των νομισμάτων που σχηματίζουν το καλάθι. Κάθε νόμισμα εκφράζεται σε ECU – πρόκειται για την κεντρική του ισοτιμία η οποία εκφράζεται μέσω ορισμένης ποσότητας του εν λόγω νομίσματος κατά ECU.

Συσχετίζοντας τις διάφορες κεντρικές ισοτιμίες μεταξύ τους, καταλήγουμε, για κάθε νόμισμα που συμμετέχει, σε ένα σύνολο διμερών κεντρικών ισοτιμιών.

Αν, προκειμένου για τον υπολογισμό των ισοτιμιών, στηριχθούμε στη διμερή κεντρική ισοτιμία ενός νομίσματος, θα επιτύχουμε την κεντρική ισοτιμία της ECU στο εν λόγω νόμισμα. Αν στηριχθούμε στην τρέχουσα καθημερινή ισοτιμία του εν λόγω νομίσματος (η οποία είναι δυνατόν να παρεκκλίνει από την κεντρική του ισοτιμία μέχρι του ύψους του επιτρεπόμενου ορίου), θα καταλήξουμε στην τρέχουσα αξία του.

Η προσαρμογή των διαφόρων κεντρικών ισοτιμιών γίνεται μετά από συμφωνία των Υπουργών και των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών, στη βάση πρότασης της Νομισματικής Επιτροπής και με μια διαδικασία στην οποία λαμβάνει μέρος και η Επιτροπή. Ένα κράτος-μέλος δεν μπορεί πλέον να αποφασίσει μονομερώς υποτίμηση ή ανατίμηση του νομίσματος του. Η υποτίμηση ή η ανατίμηση ενός νομίσματος μπορεί να γίνει μόνο στο πλαίσιο μίας «αναπροσαρμογής ισοτιμιών» στη βάση κοινής συμφωνίας.

Το ECU εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (ETNS). Ένα αρχικό ποσό σε ECU χορηγήθηκε σε κάθε κράτος-μέλος, του 20% των διαθέσιμων του σε χρυσό και του 20% των διαθέσιμων του σε δολάρια, τα οποία διατηρεί στη κεντρική του τράπεζα. Η κεντρική τράπεζα κάθε κράτους μέλους προβαίνει, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας, στην αρχή κάθε τριμήνου στις απαραίτητες αναπροσαρμογές ώστε η συνεισφορά της χώρας να αντιστοιχεί στο ποσοστό 20%, ενώ και το ποσό των ECU αναπροσαρμόζεται για να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις των ενδεχόμενων διακυμάνσεων της αξίας του χρυσού και του δολαρίου.

2. Ο μηχανισμός συναλλάγματος: Όπως και στο σύστημα του φιδιού, ένα νόμισμα δεν είναι δυνατόν να κυμανθεί, σε σχέση με ένα άλλο, παρά μέσα σε συγκεκριμένα όρια. Τα επιτρεπόμενα περιθώρια διακύμανσης ήταν στην αρχή $\pm 2.25\%$ περίξ των διμερών κεντρικών ισοτιμιών (6% για την Ισπανία και την Πορτογαλία), τα οποία καθαρίζουν, για κάθε νόμισμα, τις οριακές ισοτιμίες

υποχρεωτικής παρέμβασης. Από τη στιγμή που ένα νόμισμα προσεγγίζει την οριακή του ισοτιμία σε σχέση με κάποιο άλλο, οι κεντρικές τράπεζες των δυο κρατών υποχρεούνται να παρέμβουν στις αντίστοιχες αγορές τους προκειμένου να εμποδίσουν την παραβίαση των επιτρεπόμενων περιθωρίων διακύμανσης. Η κεντρική τράπεζα της χώρας με αδύνατο νόμισμα θα πουλήσει στην αγορά συναλλάγματος το νόμισμα έναντι του οποίου το δικό της υποτιμήθηκε (αφού προηγουμένως το δανειστεί από την κεντρική τράπεζα που το εκδίδει) και αντίστροφα η τράπεζα της χώρας με ισχυρό νόμισμα θα αγοράσει το αδύνατο νόμισμα.

Η παρέμβαση μπορεί να λάβει χώρα πρακτικά πριν καν το νόμισμα προσεγγίσει την οριακή του ισοτιμία του (ενδοπεριθωριακή παρέμβαση). Αν η απόκλιση ανάμεσα στην ετήσια ισοτιμία του νομίσματος (εκφρασμένη σε ECU), και στην κεντρική του ισοτιμία υπερβαίνει το 75% της ανώτατης απόκλισης, το εν λόγω νόμισμα «περνά» το «κατώφλι της απόκλισης» και συνεπώς προκύπτουν ενδείξεις για την ανάγκη παρέμβασης των αρμοδίων αρχών. Αν οι τελευταίες δεν πάρουν τα απαραίτητα μέτρα, υποχρεούνται να εκθέσουν τους λόγους τους στους εταίρους τους και, ενδεχομένως, θα ακολουθήσουν διαβουλεύσεις σε κοινοτικό επίπεδο, ίσως ακόμη και στο επίπεδο του Συμβουλίου.

Προβλέπονται πιστωτικές διευκολύνσεις για τη χρηματοδότηση των πολύ βραχυχρόνιων παρεμβάσεων (45 ημερών με επέκταση έως τρεις μήνες), των βραχυχρόνιων (μέχρι 9 μήνες) και των μεσοχρόνιων (δυο έως 5 έτη).

Μετά την είσοδο της αγγλικής λίρας το 1990, όλα τα ευρωπαϊκά νομίσματα, εκτός της ελληνικής γραμμής ανήκαν στο μηχανισμό συναλλάγματος. Μετά από πρωτοφανείς πιέσεις στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα το 1992, οι βρετανικές αρχές αποφάσισαν, το Σεπτέμβριο του 1992, να αναστείλουν τη συμμετοχή της λίρας μηχανισμό συναλλάγματος, όπως και η ιταλικές, το 1993. Αντιμέτωποι σε κερδοσκοπικές κινήσεις πρωτοφανών διαστάσεων, οι Υπουργοί Εθνικής Οικονομίας και οι Διοικητές των κεντρικών τραπεζών αύξησαν προσωρινά τα κατώφλια παρέμβασης σε $\pm 15\%$ πέριξ των διμερών κεντρικών ισοτιμιών. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα παρέμεινε σε ισχύ, αλλά χαρακτηριζόταν πλέον από μεγαλύτερη ευκαμψία, αφού το συνολικό περιθώριο διακύμανσης προσέγγιζε πλέον το εύρος του 30%. Το Φεβρουάριο του 1994, εντούτοις, όλα τα νομίσματα τα οποία ανήκαν στην παλαιά λωρίδα του Ευρωπαϊκού Νομίσματος Συστήματος, πλην της αγγλικής λίρας, είχαν επιστρέψει εντός των αρχικών περιθωρίων. Η σταθερότητα ενισχύθηκε κατά τα επόμενα χρόνια, αφού, στο τέλος του 1997, όλα τα νομίσματα κυμαίνονταν στο εσωτερικό μίας λωρίδας διακύμανσης 0,71% μόνο. Μοναδική εξαίρεση η ιρλανδική λίρα. Ακριβώς για να διορθωθεί αυτή η κατάσταση, το Μάρτιο του 1998 αποφασίστηκε αναπροσαρμογή, σύμφωνα με την οποία το ιρλανδικό νόμισμα ανατιμήθηκε 3% σε σχέση με την κεντρική ισοτιμία.

Το αυστριακό σελίνι εισήλθε στο μηχανισμό συναλλάγματος τον Ιανουάριο 1995, το φιλανδικό μάρκο τον Οκτώβριο 1996, ενώ η ιταλική λίρα εισήλθε εκ

νέου το Νοέμβριο 1996. Μετά την είσοδο της ελληνικής δραχμής το 1998, τα μονά νομίσματα που δε συμμετέχουν είναι η αγγλική λίρα και η σουηδική κορώνα.

Από τη 1^η Ιανουαρίου 1999 ο μηχανισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών αντικατέστησε το ΕΝΣ με στόχο να συνδέει τα νομίσματα των εκτός ζώνης EURO κρατών-μελών προς το νόμισμα αυτό και να τα βοηθήσει ώστε να επιτύχουν τη σύγκλιση με απώτερο στόχο την υιοθέτηση του EURO.

Απολογισμός της εφαρμογής του ΕΝΣ: Είκοσι αναπροσαρμογές των ισοτιμιών έχουν αποφασισθεί από την αρχή της εφαρμογής του ΕΝΣ. Η Επιτροπή, σε ανακοίνωση της προς το Συμβούλιο, το Μάρτιο του 1989, έκανε απολογισμό των δέκα πρώτων ετών εφαρμογής του ΕΝΣ, από τον οποίο προκύπτει ότι αυτό συνέλαβε ουσιαστικά στη σταθερότητα των ισοτιμιών, μειώνοντας τη ρευστότητα τους και εγκαθιστώντας μεταξύ των συμμετεχόντων νομισμάτων μια ελεγχόμενη εξέλιξη.

Οι μηχανισμοί παρέμβασης, απεναντίας, δεν λειτούργησαν όπως είχε προβλεφθεί το 1979. Τα τέσσερα πέμπτα των παρεμβάσεων ήταν ενδοπεριφερειακές παρεμβάσεις, δηλαδή παρεμβάσεις που εκτελέστηκαν από τις κεντρικές τράπεζες στο εσωτερικό των επιτρεπόμενων περιθωρίων διακύμανσης, πριν καν υπάρξει προσέγγιση των οριακών ισοτιμιών υποχρεωτικής παρέμβασης. Προκειμένου για το δείκτη απόκλισης (κατώφλι απόκλισης), δεν μπόρεσε να παίξει το ρόλο του «σήματος συναγερμού», όπως αναμενόταν, ενώ, η ένδειξη για την ανάγκη παρέμβασης η οποία ενεργοποιείται με την παραβίαση του «κατωφλίου απόκλισης», φαίνεται να υπήρξε αρκετά αδύνατη και όχι καταναγκαστικού χαρακτήρα.

Η χρησιμοποίηση του ECU δεν υπήρξε σύμφωνη με τις αρχικές προβλέψεις, δεδομένου ότι το ποσό σε ECU που χορηγήθηκε από το ΕΤΝΣ στις κεντρικές τράπεζες, σε αντιστάθμιση των δικών τους εισφορών σε χρυσό και δολάρια ελάχιστα, χρησιμοποιήθηκε . Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που εξηγούν αυτήν την ελάχιστη χρησιμοποίηση «του δημοσίου ECU». Τα ECU θεωρήθηκαν, από τις κεντρικές τράπεζες, ως προσωρινά στοιχεία του ενεργητικού τους, εξαιτίας της αστάθειας της τιμής τους, και ελάχιστα ελκυστικά λόγω της μικρής τους επίδοσης και της περιορισμένης αποδοχής τους (η πιστώτρια τράπεζα δεν υποχρεούτο να αποδεχθεί το ECU για την εξόφληση μιας πολύ βραχυχρόνιας χρηματοδότησης παρά μέσα στα όρια του 50% της πίστωσης). Θεωρήθηκαν, μάλλον, ως πίστωση της οποίας η εξόφληση θα έπρεπε να γίνει μέσω άλλων στοιχείων ενεργητικού, παρά διαθέσιμο.

Για την βελτίωση αυτής της κατάστασης, ο κανονισμός του Συμβουλίου της 28^{ης} Οκτωβρίου 1985 αύξησε την απόδοση του ECU, ενισχύοντας το επιτόκιο του και εισήγαγε μια εξαίρεση στον περιορισμό της αποδοχής του. Το κύκλωμα του ECU, επίσης, ανοίχθηκε σε «τρίτους κατόχους», γεγονός που επέτρεψε σε κεντρικές τράπεζες του ΕΝΣ να μεταφέρουν ποσότητες ECU που εκδίδονταν από το Ε.Τ.Ν.Σ., σε κεντρικές τράπεζες τρίτων χωρών και σε

διεθνείς νομισματικούς θεσμούς. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και η Εθνική Τράπεζα της Ελβετίας συμφώνησαν με αυτό το καθεστώς.

Αν η χρησιμοποίηση στην πράξη του ECU απογοήτευσε τους εμπνευστές του ΕΝΣ, το ECU, απεναντίας, γνώρισε μεγάλη επιτυχία στους ιδιώτες, αφού αυξανόμενος αριθμός επενδυτών, δανειζόμενων, τραπεζών και βιομηχάνων, τόσο στην Κοινότητα όσο και σε τρίτες χώρες, το χρησιμοποίησαν ως νόμισμα. Από το καλοκαίρι του 1987 θεωρήθηκε ως ξένο συνάλλαγμα σε όλες τις χώρες της Κοινότητας.

Πολλαπλασιάστηκαν οι δημόσιες εκδόσεις σε ECU για λογαριασμό των κοινοτικών θεσμών των οποίων το ECU είναι επίσημα το νόμισμα τους, αλλά επίσης και για λογαριασμούς των κρατών-μελών, τρίτων χωρών, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, πιστωτικών οργανισμών και βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ο σύνθετος χαρακτήρας του ECU (καλάθι δεκατριών νομισμάτων), επέτρεπε στους δανειστές να διαφοροποιήσουν το χρέος τους και να ελαχιστοποιήσουν τους συναλλαγματικούς κινδύνους και εξασφάλιζε στους επενδυτές τη μεγαλύτερη δυνατή σταθερότητα χάριν των στενών ορίων διακύμανσης των συμμετεχόντων νομισμάτων μεταξύ τους. Αυτή η εγγύηση συναλλαγματικής σταθερότητας εξηγεί επίσης τους λόγους για τους οποίους το ECU επελέγη από πολλές επιχειρήσεις ως νόμισμα χρηματοδότησης και τιμολόγησης.

Οι εμπορικές τράπεζες δέχονταν καταθέσεις και άνοιγαν τρεχούμενους λογαριασμούς, προσέφεραν βιβλιάρια αποταμίευσης όψεως, πιστωτικές κάρτες και ταξιδιωτικές επιταγές σε ECU.

Η συμφωνία που έλαβε χώρα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, το Δεκέμβριο του 1978 προέβλεπε ότι το ΕΝΣ θα έμπαινε στη θεσμική του φάση το αργότερο δυο χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του, δηλαδή τον Μάρτιο του 1981.

Την ημερομηνία αυτή το ΕΤΝΣ θα έπρεπε να μετασχηματιστεί σε πραγματικό Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο. Για το λόγο αυτό λήφθηκαν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να εξασφαλιστεί η ολοκληρωτική χρησιμοποίηση του ECU ως διαθέσιμο και μέσο πληρωμών. Αυτή η προθεσμία δεν τηρήθηκε και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, το Δεκέμβριο του 1980, αποφάσισε ότι η μετάβαση στην «θεσμική φάση» θα λάμβανε χώρα «εν ευθέτω χρόνω». Η μεγάλη αναταραχή του Σεπτεμβρίου του 1992 και του Ιουλίου του 1993, χωρίς να θίγει τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά του ΕΝΣ, οπωσδήποτε κλόνησε τα θεμέλια του και μόνο η υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε μία πραγματική νομισματική σταθερότητα στην Ευρώπη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η οικονομική κρίση ανέδειξε πως σημαντικά ζητήματα οικονομικής πολιτικής οποία αποσιωπήθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες σχετικά με την αλλαγή της οικονομικής διακυβέρνησης και τον ρόλο του έθνους κράτους θα πρέπει να επιλυθούν έτσι ώστε να καταστεί βιώσιμο το ευρωπαϊκό επιχείρημα. Αυτό σημαίνει πως είτε μέσω μιας διακυβερνητικής είτε μέσω μιας υπερεθνικής ΕΕ, η ολοκλήρωση πρέπει να προχωρήσει.

Η μελέτη για το νομικό πλαίσιο των κρατών-μελών της ΕΕ, αποτελεί σοβαρή αφετηρία για τη κατανόηση της σημασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Είναι, πολλοί συγγραφείς που έχουν ασχοληθεί με την οικονομική και νομισματική ένωση σαν όραμα, σαν προσδοκία, το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την ΕΕ και τα κράτη-μέλη της οποίας δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη, ωστόσο αποτελεί κατά την άποψη μας πεδίο προς διερεύνηση. Η επεξεργασία μας και η θεωρητική προσέγγιση του θέματος της προκειμένης πτυχιακής θεωρούμε πως δεν εξάντλησε τις διεθνείς πηγές.

Ωστόσο, η άποψη που μπορούμε να καταθέσουμε, θα μπορούσε να είναι, πως σε γενικά πλαίσια η ΕΕ, η Επιτροπή και το Συμβούλιο, έχουν μεριμνήσει από την γέννηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης για όλους εκείνους τους νόμους, οδηγίες που διέπουν τις Συνθήκες.

Βάση και εθνικές οικονομίες, ανεξαρτήτως συμμετοχής στο ευρώ, προβλέποντας τις οικονομικές συγκυρίες, την αλληλεξάρτηση των κρατών-μελών μεταξύ τους, αλλά και την εξάρτηση με Τρίτες χώρες, κάνοντας έναρξη για ανάγκη: **μίας μεθόδου που θα συνδύαζε την απελευθέρωση του εμπορίου, με την οικονομική ολοκλήρωση.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- ❖ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο(1993), Μαθαίνω για την Ευρώπη: Ένα σύντομο οδοιπορικό στην Ιστορία, τους θεσμούς και τις βασικές πολιτικές της ΕΕ
- ❖ Κανελλόπουλος Παν. Ι. Σάκκουλας (1993): Εισαγωγή στο δίκαιο της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, (Αθήνα: Κομοτηνή, Σάκκουλας)
- ❖ Υπηρεσία Επισήμων: Στην Υπηρεσία της ΕΕ(Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)
- ❖ Μαραβέγιας Ναπολέον, Τσινισιζέλης Μιχάλης(1995), Η Ολοκλήρωση της ΕΕ: Θεσμικές, πολιτικές και οικονομικές πτυχές (Αθήνα: θεμέλιο)
- ❖ Στέφανος Κων. Α.(1996), η Θεσμική μεταρρύθμιση της ΕΕ , Αθήνα (Παπαζήσης)

- ❖ Κούσης Πάνος(2000), Η θεσμική διάσταση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μετά την Συνθήκη του Άμστερνταμ (Αθήνα: Σάκκουλας)
- ❖ Τσούκαλης Λ.(1998), Η νέα ευρωπαϊκή οικονομία :Στο κατώφλι του 21 αιώνα (Αθήνα: Παπαζήση)
- ❖ Τσούκαλης Λ.(2004), Ποια Ευρώπη; (Αθήνα: Ποταμός)
- ❖ Οδυσσέας Σπηλιόπουλος (2010), Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Οικονομική Ολοκλήρωση(Εκδόσεις Διόνικος : Αθήνα)

Πηγές-Διαδίκτυο

Ευρωπαϊκή Ένωση, <http://e//wikipedia.org/wiki/Ευρωπαϊκή>

Ιστότοπος: <http://eur-lex.europa.eu/lexal-content/EL/TXT/?>

Uri=celex:52010DCO464

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: <http://www.ecb.int>

Ευρωπαϊκή Ένωση :[http://Europe direct.europa.eu](http://Europe.direct.europa.eu)

Επισκόπηση κατάστασης των οικονομικών και χρηματικών υποθέσεων

<http://ec.europa.eu/economy-financelindex-en.htm>.

